

VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, o.p.s., ČESKÉ BUDĚJOVICE

Bakalářská práce

**Omezování osobní svobod
jako závažný zásah do práv a svobod občanů**

Autor práce: Rostislav Urban

Studijní obor: Bezpečnostně právní studia ve veřejné správě

Forma studia: kombinované studium

Vedoucí práce: Mgr. et Bc. Josef Kříha

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2011

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci zpracoval samostatně a použil prameny uvedené v seznamu literatury.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění.

.....

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkoval Mgr. et Bc. Josefu Kříhovi za vstřícnou pomoc a za cenné rady, které mi poskytl při zpracování této bakalářské práce. Tyto rady pro mě byly velice přínosné.

Abstrakt

URBAN, R.: *Omezení osobní svobody jako závažný zásah do práva svobod občanů*: bakalářská práce. České Budějovice, Vysoká škola evropských a regionálních studií, o.p.s., 2011. 60. s. Vedoucí bakalářské práce: Mgr et Bc. Josef Kříha

Klíčová slova: legislativní zakotvení , osobní svoboda, omezení svobody, podmínky omezení.

Práce pojednává o osobní svobodě a všech jejích aspektech jak v kontextu práva, tak i v kontextu praktického fungování. V počátku práce vymezují základní východiska a pojmosloví a historickou retrospektivu a navazují legislativním ukotvením osobní svobody a základní charakteristikou. Další část práce se věnuje omezení osobní svobody a podmínkami těchto omezení, stejně tak možným přezkumem a kontrolou omezování osobní svobody. Teoretickou část uzavírám analýzou povoleného omezení osobní svobody. V praktické části popisují distribuci a konstrukci dotazníků, uvádím formu zpracování dotazníků a porovnávám výsledky šetření, s předem stanovenou hypotézou.

Abstract

URBAN, R.: *Restrictions on personal liberty as a serious encroachment on the rights freedoms*: Bachelor thesis. České Budějovice : The College of European and Regional Studies, o. p. s. 2011, 60 p. Supervisor: Mgr et Bc. Josef Kříha

Key words: legislative basis, personal freedom, restrictions, conditions of constraints.

Bachelor thesis is about personal freedom and all its aspects, both in the context of law and the context of practical operation. In the beginning of the work I define the basic terminology and background and historical perspective and linked legislative anchorage of liberty and basic characteristics. Another part deals with restrictions on personal freedoms and the conditions of these restrictions, as well as review and testing of potential restriction of personal freedom. The theoretical part is closed analysis permitted restriction of personal freedom. The practical part describes the distribution and design of questionnaires, I will take the form of the questionnaires and survey results compare with a predetermined hypothesis.

Obsah

Úvod.....	8
1 Cíl a metodika práce	9
2 Teoretická část.....	9
2.1. Osobní svoboda	9
2.1.1 Osobní svoboda – základní východiska a pojmosloví	9
2.1.2 Osobní svoboda – historická retrospektiva	13
2.1.3 Pojem a respektování osobní svobody v právu	15
2.1.4 Osobní svoboda v kontextu práva ČR.....	17
2.1.5 Legislativní ukotvení osobní svobody	18
2.1.6 Základní charakteristika fenoménu osobní svobody.....	19
2.1.7 Shrnutí	21
2.2 Omezení osobní svobody	22
2.2.1 Podmínky omezení osobní svobody	22
2.2.1.1 Podmínky omezení osobní svobody – Listina základních práv a svobod...22	
2.2.1.2 Podmínky omezení osobní svobody – Evropská úmluva o lidských právech a základních svobodách.....	27
2.2.2 Přezkum a kontrola omezení osobní svobody.....	30
2.2.2.1 Soudy	30
2.2.2.2 Státní správa	31
2.2.2.3 Státní zástupce.....	32
2.2.2.4 Veřejný ochránce práv	32
2.2.2.5 Výbor proti mučení	34
2.2.2.6 Neziskové nevládní instituce	35
2.2.3 Povolené omezení osobní svobody	36
2.2.3.1 Omezení osobní svobody - policie	36
2.2.3.1.1 Zajištění.....	36
2.2.3.1.2 Zajištění cizího státního příslušníka.....	38
2.2.3.1.3 Omezení volného pohybu osoby.....	39
2.2.3.1.4 Vývoj zajištění	40
2.2.3.2 Omezení osobní svobody trestní řád	41
2.2.3.2.1 Předvolání	42
2.2.3.2.2 Předvedení.....	42

2.2.3.2.3 Zadržení.....	42
2.2.3.2.4 Vazba.....	43
2.2.4 Shrnutí.....	44
3 Praktická část.....	45
3.1 Forma distribuce dotazníků.....	46
3.2 Konstrukce dotazníku.....	46
3.3 Zpracování odpovědí.....	48
3.4 Shrnutí.....	61
4 Komparace výsledku s hypotézou.....	62
Závěr.....	62

Úvod

Tato bakalářská práce, která se zabývá osobní svobodou, jejím zhodnocením i historickým vývojem bude rozdělena na část teoretickou a část praktickou. Teoretická část bude rozdělena do dvou hlavních kapitol. Závěrem každé kapitoly se velmi stručně pokusím celou problematiku dané části práce shrnout a vytvořit z ní dílčí výstup. Tyto výstupy, závěrem práce, budu sumarizovat a dávat do vzájemného kontextu.

První kapitola teoretické části práce se bude zabývat fenoménem osobní svobody. Pojednáme o základech osobní svobody a o jejím historickém vývoji. Dále navážeme problematikou zakotvení osobní svobody, jak v právu obecně, v rámci ústavně právních principů a historických přístupů, tak i v kontextu práva České republiky. Představíme zde tedy současnou právní úpravu osobní svobody a dále popíšeme podstatu osobní svobody tak, abychom mohli plynule přejít k problematice omezení osobní svobody, kterou se zabývá kapitola druhá.

Tato druhá kapitola týkající se omezení osobní svobody se bude zabývat v první řadě touto problematikou jak z hlediska podmínek omezení osobní svobody na základě Listiny základních práv a svobod, tak i na základě Evropské úmluvy o lidských právech. Následující subkapitola pak pojedná o velice důležité možnosti přezkumu a kontroly dodržování osobní svobody, jak ze strany soudů, státní správy či státního zástupce, tak i ze strany veřejného ochránce práv, výboru proti mučení či neziskových vládních institucí. Závěrem druhé kapitoly teoretické části práce se budeme analyzovat povolené možnosti omezení osobní svobody na základě norem správního práva a trestněprávních norem.

V praktické části se budeme zabývat osobní svobodou a náhledem na ni z hlediska reality, neboť provedeme dotazníkové šetření. Budeme zkoumat, zda výsledky, které získáme vyplněním dotazníků respondenty, bude korespondovat s hypotézou, kterou si na začátku praktické části stanovíme. Praktická část bude koncipována do čtyř základních kapitol. První kapitola pojedná o náplni dotazníků, resp. o jeho konstrukci. Druhá část pak představí formu distribuce dotazníků a formu dotazování. Ve třetí části dojde ke zpracování výsledků a v části závěrečné zhodnotíme

výsledky na základě jejich souhrnu a provedeme komparaci těchto výsledků se stanovenou hypotézou.

V závěru bakalářské práce pak shrnu problematiku osobní svobody, jak z pohledu teoretického, tak i z pohledu praktického, tzn. spojíme do souvislostí jak teoretickou základnu, tak výsledky dotazníkového šetření z terénu. Nebude chybět ani vlastní hodnocení a pohled na věc.

1 Cíl a metodika práce

Práce si klade za cíl zhodnotit pojem osobní svobody, jeho historický vývoj a právní zakotvení, a stejně tak i omezení osobní svobody, podmínky omezení a instituce, které jsou s omezením osobní svobody nedílně spojeny. S praktickou částí bude spojena hypotéza, která předpokládá : „Lidé se nedomnívají, že by docházelo k zásadnímu omezení osobní svobody, a to ani ze strany policie. Nicméně osobní svobodu často spojují s majetkovým postavením jedince ve společnosti.“ Tato hypotéza bude v závěru praktické části konfrontována s výsledky dotazníkového šetření. Postup práce bude takový, že budeme postupně analyzovat dílčí problematiky týkající se osobní svobody. Dílčí výstupy pro tuto problematiku, na základě zmíněných analýz, budou podrobeny syntéze tak, abychom efektivně vytvořili kompaktní výstup, který celou problematiku zastřeší a naplní tak cíl práce. Pomocí dotazníkového šetření budeme dále zjišťovat, jaký náhled mají na osobní svobodu běžní občané a jak se dívají na její případné omezení.

2 Teoretická část

2.1. Osobní svoboda

2.1.1 Osobní svoboda – základní východiska a pojmosloví

Osobní svoboda jako taková, není nikde přímo definovaná. Náhled na osobní svobodu jako nedělitelnou součást lidského žití, se postupem času vyvíjel. Otázkou je, zda je tento pojem vůbec jednoznačně definovatelný a co by bylo jeho obsahem. Jedná

se tak o problém s širším obsahem, kdy budeme muset brát v úvahu více faktorů a úhlů pohledů. Český právní řád nějakým způsobem s pojmem osobní svobody sice zachází, nicméně pokud se nebudeme zabývat pouze právním výkladem, zjistíme, že na osobní svobodu lze nahlížet z hlediska obecného nebo konkrétního, týkající se jednotlivce.

Pokud se podíváme na osobní svobodu z obecného pohledu, můžeme ji určit jako obecnou svobodu jedince, a to jak ve smyslu, jeho chování a projevování, tak ve smyslu jeho smýšlení, resp. svědomí. Oboje jdou ruku v ruce, neboť pokud se necítíme svobodně uvnitř, často ani svobodně nejednáme a naopak, pokud nejednáme svobodně, doléhá to též na naši svobodu vnitřní. Pokud nějaká vnější moc zasáhne do naší svobody tím, že ji nějakým způsobem usměrňuje, reguluje či sama utváří, je to již omezení naší svobody. Pokud bychom chtěli svobodu vymezit negativně, můžeme říci, že se jedná o nepřítomnost jakékoliv síly, která nás nějak omezuje či k něčemu nutí, jak uvádí BERLIN¹. Zde jde tedy hlavně o vnější aspekty svobody (naše konání) – nikdo nás neomezuje. Podíváme-li se na aspekty vnitřní, nabízí se definice pozitivní, tzn. sami si svobodně řídíme svoje konání a své myšlení. Jak dodává BERLIN², za omezení osobní svobody se však nepovažují přirozené překážky typu zdravotních omezení, fyzických možností atd.

Pohled na svobodu, jak jsem již uvedl, je možný z více pohledů a i různí autoři se různí ve svých pojetích svobody, resp. náhledu na to, co je svoboda a jaká je její faktická náplň. Se svobodou jako absolutní volností nesouhlasí například DWORKIN³. Tvrdí, že každá osoba má nárok pouze na jednotlivé svobody, jež jsou specificky vymezené. Osobní svoboda člověka podle něj není narušena a právo na to, na co by právo měl mít, má. Svoboda ve smyslu absolutní volnosti, je tak možná v politicko-filozofických úvahách, než z pohledu práva, které v sobě zakotvuje různé dílčí jednotlivé pojetí svobody. Obecně svoboda je totiž pojem velmi těžko uchopitelný, těžko jej jako takový můžeme spojit s konkrétním právem. Takto může být spíše základnou či východiskem pro právo. Pokud se zabýváme právem člověka na něco,

---

¹ BERLIN, Isaiah, *Čtyři eseje o svobodě*, Přeložil Martin Pokorný. 1. vydání Praha: Prostor, s.r.o. 1999. 336 s. ISBN 80-7260-004-4, str. 219

² BERLIN, Isaiah, *Čtyři eseje o svobodě*, Přeložil Martin Pokorný. 1. vydání Praha: Prostor, s.r.o. 1999. 336 s. ISBN 80-7260-004-4, str. 219

³ DWORKIN, Ronald, *Když se práva berou vážně*, Přeložil Zdeněk Masopust. 1. vydání, Praha: OIKOYMENH, s.r.o. 2001, 456 s. ISBN: 80-7298-022-X, str. 329

resp. jeho svobodou něco konat, jedná se už o svobodu jasně specifikovanou a nějak definovanou.

Nyní se podívejme na svobodu v rámci specifického slova smyslu, ne již obecně jako v předchozím textu. Takto můžeme svobodu charakterizovat jako volnost svého pohybu, fyzicky se můžeme kamkoliv přemístit, nejsme uvězněni, není nám omezován volný pohyb. Nejsou zde tlaky, které by nás z vnějšku omezovali (výše uvedené negativní vymezení svobody). Zde se tedy jedná o svobodu specifickou, nikoliv obecnou tak, jak bylo popsáno v předchozích odstavcích. Akcentovány jsou specifické jednotlivé svobody vztahující se k životu jedince, nicméně v pozadí dokumentu (Listiny základních práv a svobod), které tyto svobody upravují, můžeme akcent na obecnou lidskou svobodu jednotlivce též vysledovat⁴. Jiní autoři, např. KLÍMA⁵, se spíše přiklání k názoru, že Listina základních práv a svobod chrání svobodu jedince přímo v širším pojetí.

Svoboda dle FILIPA⁶ v tomto specifickém smyslu je vyjádřena:

- v Listině základních práva a svobod
- v Evropské úmluvě o lidských právech a základních svobodách.

Podívejme se nyní do Listiny základních práv a svobod, do článku 7, kde je rozebírána nedotknutelnost jedince. Osoba jako taková je nedotknutelná a navíc současně i její fyzická svoboda, tzn. svoboda pohybu. Svobodu pohybu můžeme vymezit ze dvou pohledů:

- svobodu pohybu v užším smyslu
- svobodu pohybu v širším smyslu

Svoboda pohybu v užším smyslu znamená, že nás nemůže nikdo svévolně proti naší vůli zadržovat či věznit a omezovat naši svobodu, což je vlastně naprostým a

---

⁴ Česko. Zákon č. 1 České národní rady ze dne 16. prosince 1992 o Ústavě České republiky. In *Sbírka zákonů České republiky*. 1993, částka 1, s.17-22. Dostupný z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/1993/sb01-93.pdf>>.

⁵ KLÍMA, Karel, *Ústavní právo*. 2. rozšířené vydání. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.ro. 2004, 768 s. ISBN 80-7380-000-4, str. 226-227

⁶ FILIP, Jan, *Vybrané kapitoly ke studiu ústavního práva*. 2. vydání. Brno: Masarykova univerzita v Brně 2001, 458 s. ISBN 80-210-2592-1, str. 115

logickým základem fyzické svobody každého jedince, jak uvádí WINTR⁷. Svoboda z širšího pohledu pak znamená, že se můžeme v rámci daného státu pohybovat volně, bez omezení. Tuto nám zaručuje:

- Listina základních práv a svobod⁸ (čl. 14 odst. 1)
- Úmluva o ochranně lidských práv a svobod⁹
- Všeobecné deklarace lidských práv¹⁰

Obě svobody mohou být někdy často zaměnitelné, nicméně hranice, i když často neostré, lze mezi nimi vysledovat. Svoboda v užším smyslu znamená, jak jsem již uvedl, že nás někdo nesmí věznit či zadržovat ve vymezeném prostoru (cela, sociální zařízení, atd.). Jedinec tak postrádá možnost tuto volně opustit. Naopak svoboda širšího významu, svoboda pohybu, nám dává možnost volně cestovat v rámci nějakého vymezeného regionu, teritoria, státu. V rámci tohoto území se tedy můžeme volně přemísťovat. Po vymezení těchto pojmů můžeme tedy zjednodušeně shrnout, že svoboda v užším smyslu znamená ochranu před zadržováním, svoboda v širším smyslu nám dovoluje cestovat.

Narušit obě dvě výše zmíněné svobody můžeme dvěma možnostmi, a to:

- omezením osobní svobody
- zbavení osobní svobody

Rozdíl mezi těmito dvěma možnostmi zásahu do svobody jedince je zřejmý. Jde o míru zásahu do této svobody. Omezení signalizuje její zmenšení či krácení. Zbavení osobní svobody je zásah stoprocentně odnímající jedinci jakoukoliv míru osobní svobody.

---

⁷ WINTR, Jan, *Principy českého ústavního práva*, 1. vydání, Praha: Eurolex Bohemia, s.r.o. 2006, 247 s. ISBN 80-86861-75-9, str. 120

⁸ Československo. Zákon č. 23 ze dne 9. ledna 1991 Listina základních práv a svobod. In *Sbírka zákonů, Česká a Slovenská federativní republika*. 1991. částka 6. s. 115. Dostupný z WWW: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=1991&typeLaw=zakon&What=Rok&stranka=11>

⁹ Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobody, vyhlášená jako sdělení MZV 209/1992 Sb.

¹⁰ Usnesení Valného shromáždění OSN ze dne 10. 12. 1948, č. DE01/48, Všeobecná deklarace lidských práv

Pojednáváme-li o osobní svobodě, je třeba zmínit i další svobodu, kterou Listina základních práv a svobod zmiňuje a která se na osobní svobodu váže. V článku 12 například najdeme svobodu obydlí. V tomto případě se vlastně jedná o komplement osobní svobody, jdou spolu ruku v ruce, neboť se vymezuje prostor, který nám nikdo zvenčí nesmí narušit jakýmkoliv zásahem, jež by naši osobní svobodu omezil. Osobní svoboda, která je předmětem mé práce, bude jako užší vymezení specifické osobní svobody.

2.1.2 Osobní svoboda – historická retrospektiva

Osobní svobodu můžeme zařadit mezi nejstarší vymezené svobody jedince, které lze v právních pramenech identifikovat. Vývoj osobní svobody šel v úzkém kontextu se vnímáním lidských práv. Základní ideje lidských práv můžeme nalézt již ve starověkém Řecku, kdy na základě filozofických bádání byly vnímány jak práva každého člověka, tak i povinnosti. Dnešní vnímání lidských práv je sice úplně na jiné bázi, avšak na tehdejší dobu se jedná o pokrokovou záležitost, navíc pokud vezmeme v úvahu, že neexistoval zákonný koncept lidských práv.

Dle BERLINA¹¹ Individuální lidská práva však nebyla zakotvena v tehdejších myšlenkových směrech. Individuální práva byla potlačována na úkor práv určité společnosti žijící v určité pospolitosti. Na prvním místě nebyl člověk, ale obec, jak píše PLATÓN¹². Určitých pokroků ve vnímání osobní svobody bylo dosaženo v dílech Aristotela a stoiků. Převrat však nastal až za doby středověku, kdy jako arbitr práv jedince byl Bůh. Základní bázi vnímání práv člověka se tak stává křesťanství. Člověk byl chápán např. ve filozofii Tomáše Akvinského, jako boží syn, jež disponoval přirozenými „božími zákony“. V této době vznikla v Anglii tzv. Velká listina práv a svobod, což mělo být zárukou osobní svobody člověka.

William Occam, který pokračoval v Akvinského díle, pracoval na teorii neodňatelnosti lidských práv, na jejímž základě v upravené podobě, se na lidská práva

---

¹¹ BERLIN, Isaiah, *Čtyři eseje o svobodě*, Přeložil Martin Pokorný. 1. vydání Praha: Prostor, s.r.o. 1999. 336 s. ISBN 80-7260-004-4, str. 227

¹² PLATÓN: *Ústava*. Praha: K. Laichert, 1921, 428 s. ISBN 80-7298-142-0, str. 143

nahlíží i v současné době. Bůh, se kterým je člověk pevně svázán, podle této teorie propůjčuje člověku právo na vlastnictví a právo na svobodu. Postupně docházelo k vývoji náhledu na lidská práva a na lid se začalo pohlížet jako na individua, nikoliv tak, že každý člověk je předobrazem Boha.

Je nutno zmínit i Thomasa Hobbesa a Johna Locke, neboť tito filozofové stáli u zrodu společenské smlouvy. Pojetí těchto dvou mužů však bylo rozdílné. Zatímco pro Hobbesa byla společenská smlouva nástrojem k posunu ze stavu, kdy dle jeho teorie bojuje každý proti každému na základě osobní svobody každého jedince a potřebě chránit se před útoky ostatních, LOCKE¹³ bere společenskou smlouvu jako nástroj ochrany přirozených práv člověka, jež v přirozeném stavu má a které není nutno nějak měnit. Dle něj každá osoba má právo na majetek, osobní svobodu a život a nelze tyto práva od člověka oddělit. Jedinec je tak chráněn před kýmkoliv, kdo by mu chtěl (veřejná moc, jednotlivec) tento jeho autonomní prostor narušit.

Společenskou smlouvou se též zabýval J.J. Rousseau, který kritizoval soukromé vlastnictví a i když zastával principy přímé demokracie, jeho myšlení bylo v tomto pohledu relativně antiliberální. Hlásal nepřirozenost stavu, i když v jeho pojednáních najdeme odkazy na demokratickou interpretaci společenské smlouvy, rovnost a svobodu.

V rámci vývoje společnosti se v 18. století lidská práva a osobní svoboda dostávaly stále více do popředí. Už se nejednalo pouze o filozofické bádání, ale lidská práva se stávala součástí běžného života lidí. Koncem 18. století došlo k buržoazním revolucím a právě lidská práva byla součástí kvasu těchto revolucí. Např. v rámci francouzské revoluce byly sestaveny tzv. „katalogy práv“, jejichž jádro je vlastně platné až dodnes.

Anglie, Francie či USA byly v otázce lidských práv trochu na jiné pozici, můžeme totiž sledovat rozdíly mezi těmito státy a státy ostatními. Ustanovení

---

¹³ LOCKE, John. *Druhé pojednání o vládě*. 2. vydání, přeložil Josef Král. Praha : Nakladatelství Svoboda, s.r.o. 1992, 184 s. ISBN 80-205-0222-X, str. 141

o lidských právech neplatilo pro všechny, nebylo to všeobecné právo. Byl zde odmítnut liberální individualistický přístup, který ve svém bádání vyzdvihoval Kant. Proti němu stál německý filosof Hegel, který Kantovo dílo a přístup odmítl svým dílem *Základy filosofie práva*. Zde bylo právo, resp. povinnost jedince jediná – být členem státu. Bylo to právo na základě příkazu státní moci. Člověk stál mimo právo a právní nároky, právem bylo jeho chování pouze formováno. Přirozená práva člověka byla filosofem Hegelem ještě v 19. století takto odmítána, jak uvádí HEGEL¹⁴. I přesto lze ale konstatovat, že na konci 18. století se pojetí osobní svobody a lidských práv sjednotilo jak z pohledů filozofických, tak z pohledů právních.

2.1.3 Pojem a respektování osobní svobody v právu

Osobní svoboda v právním vyjádření již byla zakotvena ve Velké listině práv a svobod (*Magna Charta Libertatum*). Zde byla v téměř takové formě, jak ji známe dnes. Za jejím přijetím stojí dohoda mezi anglickým králem Janem Bezzemkem a anglickými barony o omezení moci krále. Upravovala politické, sociální a jiné zájmy různých vrstev anglické společnosti v tehdejší době. Můžeme zde ale nalézt též zárodky práv individuálních. Nicméně to nebyl komplexní katalog lidských práv dle dnešních nároků. Velká listina měla celkem 63 článků. Pokud bychom ve Velké listině hledali nějaké vyjádření dnešního pojetí osobní svobody, můžeme citovat např. článek 39: "*Nechť žádný svobodný člověk není zatčen, uvězněn, ani vypuzen z državy, nebo prohlášen za psance, nebo poslán do vyhnanství, nebo nějakým způsobem ničen, ani na něho nepůjdeme, ani na něho nepošleme, leč po zákonném soudu osob jemu rovných či podle zákona země*"¹⁵.

Tento dokument nebyl výsledkem toho, že by se tehdejší panovník ponořil do humanistického smýšlení, byl to spíše ústupek, který byl na králi vynucen v důsledku oslabení jeho moci po prohrané bitvě u Bouvines. V 17. a 18. století se již začínají objevovat kodifikace lidských práv v masovějším měřítku, opět v tomto případě

---

¹⁴ HEGEL, Georg, Fridrich, Wilhelm, *Základy filosofie práva*. 1. vydání, Praha: Academia, s.r.o.1992, 378 s. ISBN 80-200-0296-0 , str. 274

¹⁵ KOLÁŘ, Pavel, *Výtah z textů: Velká listina svobod* [online], 2010 [cit. 15. září 2010], dostupné z WWW: <http://kolda.nazory.eu/pokladnice-textu/magna-charta.html>

jmenujme Anglii, stejně tak USA či Francii. Na druhé straně pak stojí státy na východě, ale i Německo a Rakousko-Uhersko. V lidskoprávním měřítku byly tyto státy pozadu. Bylo to v důsledku větší rigidity střeoevropských a východoevropských právních systémů, naopak anglosaské právní systémy poskytovaly pro rozvoj lidských práv mnohem lepší možnosti.

Na tomto místě musíme zmínit i další dokumenty, které se týkaly lidských práv. Patří sem Prosba o právo (Petition of Rights) a Listina práv (Bill of Rights). První pochází z roku 1682, druhý pak z roku 1689. Dle ROBINSONA¹⁶ Tyto normy v podstatné míře shrnovaly všechna práva a svobody jedince za feudalismu. Tyto normy byly přímo kodifikovány panovníkem.

Vedle univerzálních dokumentů lidských práv byl přijat zákon, který se zabýval výhradně osobní svobodou. Jednalo se o Habeas Corpus Act. V rámci osobní svobody se jedná o jeden z nejvýznamnějších právních dokumentů v historii. Tento dokument dával každé osobě omezené právo požadovat po soudu, aby rozhodl o tom, zda bylo jeho uvěznění zákonné. Osoba omezená na svobodě mohla spolu s potřebnými dokumenty prokázat, zda bylo či nebylo toto omezení v souladu s právem. Pokud v souladu nebylo, osoba byla propuštěna. V případě ohrožení státní bezpečnosti však účinnost této normy byla pozastavena¹⁷. V určité podobě je tato norma v angloamerickém právu přítomna dodnes.

Nesmíme též zapomenout na Prohlášení nezávislosti USA, kde stojí neopomíjitelné právo člověka odmítnout jakékoliv porušování lidských práv a to i na úrovni vlády. Autorem prohlášení byl T. Jefferson¹⁸. Jednotlivé státy USA postupně formulovaly svoje vlastní deklarace. Tou nejucelenější byla Virginská deklarace z roku 1776¹⁹. Podle tohoto textu jsou si lidé rovni, jsou nezávislí a mají nezadatelné právo na

---

¹⁶ ROBINSON, James.,Harvey, *Readings in European History* [online], 2010 [cit. 15. září 2010], dostupné z WWW: <http://www.historyguide.org/earlymod/petition1628.html>

¹⁷ Habeas Corpus Act 1679 [online][cit. 15. září 2010]dostupné z WWW: <http://www.constitution.org/eng/habcorpa.htm>

¹⁸ Navajo, otevřená encyklopedie: Deklarace nezávislosti USA [online]2010 [cit. 15. září 2010], dostupné z WWW: <http://deklarace-nezavislosti-usa.navajo.cz/>

¹⁹Wikipedie, otevřená encyklopedie: [online] 2010 [cit. 15. září 2010], dostupné z WWW:http://cs.wikipedia.org/wiki/Deklarace_nez%C3%A1vislosti_Spojen%C3%BDch_st%C3%A1t%C5%AF_americk%C3%BDch#Text_Deklarace

svobodu a život, získávat majetek a usilovat o svoje štěstí. Vláda by jim pak měla zajistit potřebnou bezpečnost a starat se o jejich blaho...“*Pokládáme za samozřejmé pravdy, že všichni lidé jsou stvořeni sobě rovni, že jsou obdařeni svým stvořitelem určitými nezcizitelnými právy, že mezi tato práva náleží život, svoboda a sledování osobního štěstí. Že k zajištění těchto práv se ustanovují mezi lidmi vlády, odvozující svojí oprávněnou moc ze souhlasu těch, jimž vládnou. Že kdykoliv počne být některá vláda těmto cílům na překážku, má lid právo jí změnit nebo zrušit a ustanovit vládu novou...*²⁰“

Ve Francii vzniklo v roce 1789 Prohlášení práv člověka a občana. Tato je uvozena: *„Lidé se rodí a zůstávají svobodnými a rovnými ve svých právech. Společenské rozdíly se mohou zakládat pouze na prospěšnosti pro celek“*²¹“ Omezením osobní svobody se zde zabývá článek sedmý, kde se praví: *„Každý člověk může být obžalován, zatčen nebo uvězněn pouze v případech stanovených zákonem a pouze způsoby, které zákon předepisuje. Ti, kteří vyžadují, vyhotovují, vykonávají nebo dávají vykonávat svévolné příkazy, mají být potrestáni; ale každý občan předvolaný nebo vzatý do vazby na základě zákona musí okamžitě poslechnout, jinak se stává vinným pro odpor“*²².

Do právních aktů států na území dnešní ČR se osobní svoboda začala promítat až ve druhé polovině 19. století. Vyplývá to i polohy tehdejších českých zemí. Jak jsem již zmínil, Rakousko-Uherko jako součást střední Evropy bylo v pojetí osobní svobody poněkud pozadu za vývojem v anglosaské části.

2.1.4 Osobní svoboda v kontextu práva ČR

Podíváme-li se do Listiny základních práv a svobod, nahlédneme, že je zde osobní svoboda řešena v článku 8: *„Osobní svoboda je zaručena. Nikdo nesmí být*

---

²⁰Wikipedie, otevřená encyklopedie: [online] 2010 [cit. 15. září 2010], dostupné z WWW:http://cs.wikipedia.org/wiki/Deklarace_nez%C3%A1vislosti_Spojen%C3%BDch_st%C3%A1t%C5%AF_americk%C3%BDch#Text_Deklarace

²¹Wikipedie, otevřená encyklopedie: [online] 2010 [cit. 15. září 2010], dostupné z WWW:http://cs.wikipedia.org/wiki/Deklarace_pr%C3%A1v_%C4%8Dlov%C4%9Bka_a_ob%C4%8Dana#Prohl%C3%A1%C5%A1en%C3%ADpr.C3%A1v_.C4.8Dlov.C4.9Bka_a_ob.C4.8Dana

²²Wikipedie, otevřená encyklopedie: [online] 2010 [cit. 15. září 2010], dostupné z WWW:http://cs.wikipedia.org/wiki/Deklarace_pr%C3%A1v_%C4%8Dlov%C4%9Bka_a_ob%C4%8Dana#Prohl%C3%A1%C5%A1en%C3%ADpr.C3%A1v_.C4.8Dlov.C4.9Bka_a_ob.C4.8Dana

stíhán nebo zbaven svobody jinak než z důvodů a způsobem, který stanoví zákon. Nikdo nesmí být zbaven svobody pouze pro neschopnost dostát smluvnímu závazku...²³“ I prvorepubliková úprava osobní svobody byla zhruba ve stejném duchu (zákon č. 121/1920 Sb. §107)²⁴, bylo tomu tak i u úpravy z roku 1948 (zákon č. 150/1948 Sb) , kdy však měla osobní svoboda funkci pouze symbolickou²⁵. V roce 1960 došlo opět ke změně. Osobní svoboda byla odsunuta až do článku 30 (ústavní zákon č. 100/1960 Sb.): „Nedotknutelnost osoby je zaručena. Nikdo nemůže být stíhán jako obviněný jinak než ze zákonných důvodů a způsobem, který stanoví zákon. Nikdo nesmí být vzat do vazby, leč v případech zákonem stanovených a na podkladě rozhodnutí soudu nebo prokurátora²⁶“

2.1.5 Legislativní ukotvení osobní svobody

Jak bylo uvedeno výše, osobní svoboda je upravena v Listině základních práv a svobod v článku 8, tato úprava je na ústavní úrovni. Jedná se o oddíl první Základní lidská práva a svobody. Tím, že je na třetím místě v rámci oddílu základních lidských práv, je akcentována zákonodárci její důležitost. Obecně lze sice říci, že lidská práva lze jen těžko rozlišovat podle jejich důležitosti, neboť všechna tato se mohou zdát důležitá, obzvláště pokud se jimi zabývají různé osoby. Na druhou stranu jejich seřazení dává jistou zprávu o tom, jakou důležitost dával tvůrce normy těmto různým svobodám. Nejen v ČR, ale i v ostatních vyspělých státech nalezneme hned z kraje odkaz na právo na život, právo nebýt mučen či zotročen a právo na osobní svobodu. Osobní svoboda však není chráněna jen na úrovni daného státu, ale zabývají se jí i Úmluva o ochranně lidských práv a svobod²⁷ či Všeobecné deklarace lidských práv²⁸.

²³ Česko. Zákon č. 1 České národní rady ze dne 16. prosince 1992 o Ústavě České republiky. In *Sbírka zákonů České republiky*. 1993, částka 1, s. 116. Dostupný z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/1993/sb01-93.pdf>>.

²⁴ Ústavní listina Československé republiky, zákon č. 121/1920 Sb. [online] 2010 [cit. 3.října 2010], dostupný z WWW: <http://spcp.prf.cuni.cz/lex/121-20.doc>

²⁵ Československo. Zákon č. 150 ze dne 9. května 1948 Ústava Československé republiky. In *Sbírka zákonů a nařízení republiky Československé*. 1948. částka 52, s. 1 – 32. Dostupný na WWW: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=1948&typeLaw=zakon&What=Rok&stranka=6>

²⁶ Československo. Zákon č. 100 ze dne 11. července 1960 Ústava Československé socialistické republiky. In *Sbírka zákonů, Československá socialistická republika*. 1960. částka 40. s. 1-24. Dostupný na WWW: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirkazakonu/SearchResult.aspx?q=1960&typeLaw=zakon&What=Rok&stranka=5>

²⁷ Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobody, vyhlášená jako sdělení MZV 209/1992 Sb.

²⁸ Usnesení Valného shromáždění OSN ze dne 10. 12. 1948, č. DE01/48, Všeobecná deklarace lidských práv

Na tyto zmíněné ústavní úpravy či dokonce mezinárodní úpravy otázky osobní svobody navazují další zákonné úpravy, např.:

- trestní řád²⁹
- zákon o výkonu trestu odnětí svobody³⁰
- zákon o Policii ČR³¹
- zákon o pobytu cizinců na území ČR³²
- atd.

Veškeré zákony jsou pak rozváděny podzákonnými úpravami, jež na zákony navazují.

2.1.6 Základní charakteristika fenoménu osobní svobody

Z podstaty osobní svobody je tato právem osobním, stejně tak jako třeba právo na život či právo nebýt mučen. Dle pramenů můžeme rozdělit lidská práva do tzv. „tří generací“ a osobní svoboda patří spolu s výše zmíněnými právy na život, nebýt mučen a zotročen, a nebo s právem na majetek, svobodu projevu či shromažďování mezi práva I. kategorie. Jedná se tedy o práva osobní, která pochází již ze 17. a 18. století. Práva politická, hospodářská, sociální či kulturní jsou označována jako práva druhé generace, neboť tato se konstitovala ve stoletích 19. a 20. Zatímco práva první generace byla spojena, jak též bylo uvedeno výše, s buržoasnými revolucemi, práva druhé generace

---

²⁹ Česko. Zákon č. 40 ze dne 8. ledna 2009 trestní zákoník. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2009, částka 11, s. 354-461. Dostupný z WWW: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=2009&typeLaw=zakon&What=Rok&stranka=15>

³⁰ Česko. Zákon č. 169 ze dne 30. června 1999 zákon o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1999, částka 58, s. 3170 – 3187, dostupné z WWW: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=1999&typeLaw=zakon&What=Rok&stranka=6>

³¹ Česko. Zákon č. 273 ze dne 17. července 2008 o Policii České republiky. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2008, částka 91, s. 4076-4116. Dostupný z WWW: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=273/2008&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy.

³² Česko. Zákon č. 326 ze dne 30. listopadu 1999 zákon o pobytu cizinců na území České republiky. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1999, částka 106, s. 7386-7405. Dostupný z WWW: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=1999&typeLaw=zakon&What=Rok>

souvisela s dělnickým hnutím. Třetí generace práv obsahuje např. právo na zdravé životní prostředí, jedná se o práva moderní, jak uvádí SUDRE.³³

V moderní společnosti má jedinec právo nejen svoji vymezenou osobní autonomii, do které mu nemůže nikdo zasahovat, ale má nárok dle FILIPA³⁴ též po státu požadovat, aby svobodu zaručil a chránil, což vyplývá ze znění článku 8. Listiny. Jelikož má tato chránit osobní svobodu jednotlivce (jako povinnost státu), dopadá tak toto znění i na zákonné předpisy nižšího řádu. Formulace, která je zvolena v tomto textu nám dává vlastně pocit, že hodnota osobní svobody je zde stálá a existující a že stát zde vystupuje v roli garanta osobní svobody, uvádí WINTR³⁵. V článku 8 Listiny totiž stojí, že „osobní svoboda se zaručuje“. Osobní svoboda je tedy v právním řádu zakotvena, jak na úrovni ústavní, tak i v rámci mezinárodních smluv o lidských právech. To, že je osobní svoboda zakotvena na ústavní úrovni znamená, že její význam je nezpochybnitelný a že se jedná o jednu ze základních svobod.

Pojem osobní svobody je spojen pouze s ochranou fyzické osoby, z tohoto tedy vyplývá, že právnická osoba nemá na osobní svobodu nárok, neboť se nejedná o člověka, který je primárním nositelem osobní svobody, ale jedná se pouze o umělé uskupení na základě zákonné úpravy.

Osobní svoboda není právem absolutním, neboť jak domácí právní úpravy, tak i zahraniční, připouštějí určitá omezení této svobody (viz dále). I tak je význam osobní svobody nezpochybnitelný, což vyplývá z jejího systematického zakotvení v právních dokumentech i z jejího historického vývoje v rámci lidských práv. Dle HUBÁLKOVÉ³⁶ V různých pramenech lze objevit, že svoboda je dokonce hned druhým právem člověka (opomenuto právo nebýt mučen), hned po tom prvním – právu na život. Osobní svoboda si však zaslouží naši pozornost, i když není na „prvním místě“. Jedná se totiž o to, že

---

³³ SUDRE, Frédéric, *Mezinárodní a evropské právo lidských práv*. 1. vydání, přeložil Jiří Malenovský, Brno : Masarykova univerzita v Brně, 1997, 364 s. ISBN 80-210-1485-7, str. 136

³⁴ FILIP, Jan, *Vybrané kapitoly ke studiu ústavního práva*. 2. vydání. Brno: Masarykova univerzita v Brně 2001, 458 s. ISBN: ISBN 80-210-2592-1, str. 116

³⁵ WINTR, Jan, *Principy českého ústavního práva*, 1. vydání, Praha: Eurolex Bohemia, s.r.o. 2006, 247 s. ISBN 80-86861-75-9, str. 114

³⁶ HUBÁLKOVÁ, Eva, *Evropská úmluva o lidských právech a Česká republika: Judikatura a řízení před Evropským soudem pro lidská práva*. Praha : Linde, s.r.o. 2003, 546 s. ISBN 80-7201-417-X, 116

často dochází k jejímu porušování či alespoň omezování, což se v této míře netýká práva na život, nebýt mučen atd. Osobní svoboda jako by nebyla ještě plně zakotvena v běžném vnímání právního řádu i běžného života, možná právě proto, že je v ČR demokracie relativně ještě hodně mladá. Např. ústavní soud se porušováním osobní svobody příliš často nezabývá, uvádí VARVAŘOVSKÝ³⁷. Omezení osobní svobody je pojednáno v Úmluvě o ochraně lidských práv, velmi úzce totiž souvisí s právem na bezpečnost, a toto je zmíněno v článku 5³⁸.

2.1.7 Shrnutí

Osobní svoboda je velmi těžko definovaná, náhled na osobní svobodu jako nedělitelnou součást lidského žití se postupem času vyvíjel. Pokud se podíváme na osobní svobodu z obecného pohledu, můžeme ji určit jako obecnou svobodu jedince, a to jak ve smyslu, jeho chování a projevování, tak ve smyslu jeho smýšlení, resp. svědomí. Oboje jdou ruku v ruce, neboť pokud se necítíme svobodně uvnitř, často ani svobodně nejednáme a naopak, pokud nejednáme svobodně, doléhá to též na naši svobodu vnitřní. Svoboda pohybu v užším smyslu znamená, že nás nemůže někdo svévolně proti naší vůli zadržovat či věznit a omezovat naši svobodu, což je vlastně naprostým a logickým základem fyzické svobody. Svoboda z širšího pohledu pak znamená, že se můžeme v rámci daného státu volně bez omezení pohybovat.

Osobní svobodu můžeme zařadit mezi nejstarší vymezené svobody jedince, které lze v pramenech identifikovat. Vývoj osobní svobody šel v úzkém kontextu se vnímáním lidských práv. Základní ideje lidských práv můžeme nalézt již ve starověkém Řecku. I přesto lze ale konstatovat, že na konci 18. Století, se pojetí osobní svobody a lidských práv sjednotilo, jak z pohledů filozofických, tak z pohledů právních. Do právních aktů států na území dnešní ČR, se osobní svoboda začala promítat až ve druhé polovině 19. století. Vyplývá to i polohy tehdejších českých zemí. Jak jsem již zmínil, Rakousko-Uherko, jako součást střední Evropy, bylo v pojetí osobní svobody poněkud pozadu za vývojem v anglosaské části. Ve Velké Británii, USA či Francii, vznikaly

---

³⁷ VARVAŘOVSKÝ, P. *Ústavní soud k podmínkám pro uložení ochranného léčení*. Právní fórum 7/2005, příloha, str. 76

³⁸ Sdělení federálního ministerstva zahraničí č. 209/1992 Sb. o Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod [online] 2010 [cit. 5. října 2010], dostupné z WWW: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=1992&typeLaw=zakon&What=Rok&stranka=10>

různá prohlášení o svobodách jedince, a to v různých dobách a často též odlišně. Z tohoto pohledu bylo Německo či Rakousko-Uhersko ve své době pozadu.

V současnosti je otázka osobní svobody vtělena do Listiny základních práv a svobod, kde najdeme i odkaz na další lidská práva. Nejen v ČR, ale i v ostatních vyspělých státech nalezneme hned z kraje odkaz na právo na život, právo nebýt mučen či zotročen a právo na osobní svobodu. Na otázku osobní svobody úzce navazují další zákonné úpravy. I tak, ale osobní svoboda není právem absolutním, neboť, jak domácí právní úpravy, tak i zahraniční, připouštějí určitá omezení této svobody.

2.2 Omezení osobní svobody

2.2.1 Podmínky omezení osobní svobody

Jak bylo uvedeno výše, osobní svoboda je zakotvena, jak v Listině základních práv a svobod, tak i v Evropské úmluvě o lidských právech a základních svobodách. Pokud tedy může dojít k omezení osobní svobody, je třeba přípustnost tohoto omezení spojovat se splněním podmínek, které stanovuje zmíněná Listina a Úmluva a nebo i jiné mezinárodní dokumenty. Je třeba totiž pamatovat na ustanovení článku 10 Ústavy ČR, který říká: „*Vyhlášené mezinárodní smlouvy, k jejichž ratifikaci dal Parlament souhlas a jimiž je Česká republika vázána, jsou součástí právního řádu; stanoví-li mezinárodní smlouva něco jiného než zákon, použije se mezinárodní smlouva*“³⁹. Na základě tohoto článku jsou tyto mezinárodní právní akty v českém právním řádu aplikovatelné. Soulad českého práva s mezinárodními právními normami lze nechat přezkoumat Ústavním soudem a pokud tento shledá rozpor s těmito úpravami, může stanovit dané omezení osobní svobody jako protiprávní.

2.2.1.1 Podmínky omezení osobní svobody – Listina základních práv a svobod

V článku 8 Listiny je uvedeno, že svoboda je zaručena. Pokud bychom tedy měli hodnotit relevanci omezení osobní svobody, je jasné, že musí existovat určité výjimky ze zásady, která je prezentována. Pokud by tyto neexistovaly, osobní svoboda by

---

³⁹ GERLOCH, Aleš, HŘEBEJK Jiří, ZOUBEK, Vladimír, *Ústavní systém České republiky*. Prospektum, s.r.o. Praha 1994, 240 s. ISBN 80-85431-85-8, str. 65

omezena být nemohla. Už i z toho důvodu, že Listina je součástí ústavního pořádku ČR a tedy zákonem nejvyšší právní síly.

První výjimku však již najdeme v odst. 2 článku 8, kde se praví: „*Nikdo nesmí být stíhán nebo zbaven svobody jinak než z důvodů a způsobem, který stanoví zákon. Nikdo nesmí být zbaven svobody pouze pro neschopnost dostát smluvnímu závazku*“. Je to tedy obecná výjimka z osobní svobody. Pokud zákon stanoví možnost zbavení osobní svobody, je tento akt možný. Je třeba si však dát pozor na článek 4 odst. 4 Listiny. Zde je totiž uvedeno, že „*při používání ustanovení o mezích základních práv a svobod musí být šetřeno jejich podstaty a smyslu. Taková omezení nesmějí být zneužívána k jiným účelům, než pro které byla stanovena*“⁴⁰. Z tohoto vyplývá, že nestačí to, že při omezení osobní svobody je zákonem stanoven „důvod“ a „způsob“. Ústavní přípustnost resp. nepřípustnost omezení osobní svobody se pak zkoumá z dle principů rovnosti a proporcionality, kdy nestačí pohled pouze a jen na formální stránku věci⁴¹.

Každý důvod pro omezení osobní svobody musí být legitimní a nelze ho akceptovat jen proto, že je stanoven v zákoně. Jakákoliv libovůle zákonodárce v kontextu s omezením osobní svobody by narazila u Ústavního soudu, resp. toto omezení by bylo shledáno jako protiústavní. Nicméně podmínka omezení osobní svobody „stanovení“ zákonem není podmínkou jedinou. Platí též, že osoba, které je omezována osobní svoboda, musí mít zajištěna všechna ústavně zaručená práva a toto omezení nesmí probíhat v nelidských, krutých či ponižujících podmínkách. Toto vyplývá ze čl. 7 Listiny: „*Nikdo nesmí být mučen ani podroben krutému, nelidskému nebo ponižujícímu zacházení nebo trestu*“⁴² Stejnými slovy mluví i článek 3 Úmluvy.

Stejně tak platí, že omezení osobní svobody nesmí ohrožovat život: „*každý má právo na život*“⁴³ a nesmí být narušena lidská důstojnost.

---

⁴⁰ Česko. Zákon č. 1 České národní rady ze dne 16. prosince 1992 o Ústavě České republiky. In *Sbírka zákonů České republiky*. 1993, částka 1, s. 18. Dostupný z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/1993/sb01-93.pdf>>.

⁴¹ VLČKOVÁ, Alena.: Zákon o pobytu cizinců na území České republiky a související předpisy (s výkladem), 1. vydání, Praha : EUROUNION, s.r.o. 2003, 416 s. ISBN 80-7317-024-8, str. 173

⁴² GERLOCH, Aleš, HŘEBEJK Jiří, ZOUBEK, Vladimír, *Ústavní systém České republiky*. Prospektum, s.r.o. Praha 1994, 240 s. ISBN 80-85431-85-8, str. 164

⁴³ GERLOCH, Aleš, HŘEBEJK Jiří, ZOUBEK, Vladimír, *Ústavní systém České republiky*. Prospektum, s.r.o. Praha 1994, 240 s. ISBN 80-85431-85-8, str. 164

Na tomto místě je třeba si uvědomit, že omezením osobní svobody jedince je znemožněn výkon jeho dalších práv, dle GERLOCHA⁴⁴, např.:

- právo svobodně se shromažďovat
- právo na ochranu soukromí
- atd.

Z důvodu omezení osobní svobody mohou být některá práva osob, jež jsou na svobodě omezena zákonem („*Po dobu výkonu trestu jsou odsouzení povinni podrobit se omezením některých práv a svobod...*“⁴⁵). Jedná se např. o Zákon o výkonu trestu odnětí svobody, kde se v § 27 odst. 2 píše: ...“*jsou omezena práva a svobody na nedotknutelnost osoby a jejího soukromí, svobodu pohybu a pobytu, zachování listovního tajemství a tajemství jiných písemností, záznamů a zpráv a právo svobodné volby povolání*“⁴⁶.

Případy omezení osobní svobody

Zadržení je specifikováno v článku 8 odst. 3 Listiny. Důležité zde je:

- zadržení musí být na základě zákona
- zadržený musí být seznámen s důvody zadržení a vyslechnutý
- musí být propuštěný do 48 hodin na svobodu a nebo předán soudu

Dále je pak důležité, že: ...“*soudce musí zadrženou osobu do 24 hodin od převzetí vyslechnout a rozhodnout o vazbě, nebo ji propustit na svobodu*“⁴⁷.

---

⁴⁴ GERLOCH, Aleš, HŘEBEJK Jiří, ZOUBEK, Vladimír, *Ústavní systém České republiky*. Prospektum, s.r.o. Praha 1994, 240 s. ISBN 80-85431-85-8, str. 164

⁴⁵ Česko. Zákon č. 169 ze dne 30. června 1999 zákon o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů. In. *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1999, částka 58, s. 3175, dostupné z WWW: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=1999&typeLaw=zakon&What=Rok&stranka=6>

⁴⁶ Česko. Zákon č. 169 ze dne 30. června 1999 zákon o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů. In. *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1999, částka 58, s. 3175, dostupné z WWW: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=1999&typeLaw=zakon&What=Rok&stranka=6>

⁴⁷ Česko. Zákon č. 1 České národní rady ze dne 16. prosince 1992 o Ústavě České republiky. In *Sbírka zákonů České republiky*. 1993, částka 1, s. 18. Dostupný z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/1993/sb01-93.pdf>>.

Lze tedy konstatovat, že omezení osobní svobody je zde „zadržení“. Jedná se však o omezení krátkodobé a toto je upraveno v § 75 -77 trestního řádu. Toto krátkodobé omezení osobní svobody slouží k přezkoumání důvodů vazby. Např. v § 77 je zmíněna lhůta 48 hodin: „Nenařídil-li státní zástupce propuštění zadržené osoby na podkladě materiálů mu došlých, popřípadě po jejím opětovném výslechu, je povinen odevzdat ji ve lhůtě 48 hodin od zadržení soudu s návrhem na vzetí do vazby. K návrhu připojí dosud získaný důkazní materiál⁴⁸“ ..... Soudce je povinen vyslechnout zadrženou osobu (odstavec 1) a do 24 hodin od doručení návrhu státního zástupce rozhodnout o jejím propuštění na svobodu anebo rozhodnout, že ji bere do vazby....⁴⁹ Pokud soud rozhodne kladně, poslouží zadržení i k tomu, aby mohla být vazba ihned realizována bez různých nebezpečí, která by mohla nastat do doby, než se o vazbě rozhodne. Do této lhůty 48 hodin se nepočítá doba, po kterou byla osoba zajištěna podle § 26 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii ČR, nebo předvedena podle § 63 téhož zákona. V těchto případech se totiž jedná o pořádková opatření.

Můžeme rozlišit dle trestního řádu čtyři druhy zadržení:

- zadržení obviněného policejním orgánem (§ 75)
- zadržení podezřelého policejním orgánem (§ 76, odst. 1)
- zadržení osoby přistižené při páchání trestného činu či bezprostředně po té (§ 76, odst. 2)
- zadržení osoby přistižené při spáchání trestného činu nebo bezprostředně poté ve zkráceném přípravném řízení (§ 179a, odst. 1)

Zatčení zmiňuje č. 8 odst. 4 Listiny. Důležitý je v této věci písemný příkaz soudce s náležitým odůvodněním a osoba, jež je podrobena zatčení, musí být do 24 hodin předána soudu, jež opět ve lhůtě 24 hodin musí rozhodnout o vazbě a nebo dotyčnou osobu pustit na svobodu⁵⁰. Opět se jedná o krátkodobé omezení osobní

---

⁴⁸ Československo. Zákon č. 141 ze dne 29. listopadu 1961 o trestním řízení soudním (trestní řád). . In *Sbírka zákonů, Československá socialistická republika*. 1960. částka 66. s. 525. Dostupný na WWW: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=1961&typeLaw=zakon&what=Rok>

⁴⁹ Československo. Zákon č. 141 ze dne 29. listopadu 1961 o trestním řízení soudním (trestní řád). . In *Sbírka zákonů, Československá socialistická republika*. 1960. částka 66. s. 525. Dostupný na WWW: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=1961&typeLaw=zakon&what=Rok>

⁵⁰ Česko. Zákon č. 1 České národní rady ze dne 16. prosince 1992 o Ústavě České republiky. In *Sbírka zákonů České republiky*. 1993, částka 1, s. 18. Dostupný z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/1993/sb01-93.pdf>>.

Svobody, které se vyznačuje znaky podobnými zadržení. Tento instrument je však možný pouze na základě příkazu soudu. Zatčení též upravuje trestní řád v § 69: „*Policejní orgán, který obviněného na základě příkazu zatkl, je povinen ho neodkladně, nejpozději však do 24 hodin, dodat nejbližšímu věcně příslušnému soudu....Soudce, jemuž byl obviněný dodán, musí obviněného neprodleně vyslechnout, rozhodnout o vazbě a rozhodnutí oznámit obviněnému do 24 hodin od doby, kdy mu byl obviněný dodán*“⁵¹. Podle JELÍNKY⁵² příkaz k zatčení vydává v přípravném řízení na návrh státního zástupce soudce činný v přípravném řízení a ve stádiu projednání trestní věci před soudem předseda senátu, případně samosoudce.

Vazba je zmíněna v čl. 8 odst. 5 („*Nikdo nesmí být vzat do vazby, leč z důvodů a na dobu stanovenou zákonem a na základě rozhodnutí soudu*“⁵³). Opět je zde atribut „na základě rozhodnutí soudu“ a „důvod a doba stanovená zákonem“. Vazba, stejně jako oba dva výše zmíněné instrumenty má zajišťovací funkci. Nejedná se zde o žádný trest, sankci či výchovnou funkci⁵⁴. Vazbu, řízení o vazbě, délku vazby či důvody vazby jsou opět zmíněné v trestním řádu: „*Vzít do vazby lze toliko osobu, proti níž bylo zahájeno trestní stíhání*“⁵⁵ ...*Vazba může trvat v přípravném řízení a v řízení před soudem jen nezbytně nutnou dobu*...“⁵⁶. Obviněný smí být vzat do vazby jen tehdy, jestliže z jeho jednání nebo dalších konkrétních skutečností vyplývá důvodná obava:

- že se bude skrývat či že uprhe, aby se vyhnul stíhání či trestu
- že bude působit na dosud nevyslechnuté svědky nebo spoluobviněné nebo jinak mařit objasňování skutečností závažných pro trestní stíhání, nebo že bude opakovat trestnou činnost, pro niž je stíhán, dokoná trestný čin, o který se pokusil, nebo vykoná trestný čin, který připravoval nebo kterým hrozil

---

⁵¹ JELÍNEK, Jiří, *Trestní zákon a trestní řád: Poznámkové vydání s judikaturou*, Praha: Linde, 2001, ISBN 80-7201-304-1, str. 91

⁵² JELÍNEK, Jiří, *Trestní zákon a trestní řád: Poznámkové vydání s judikaturou*, Praha: Linde, 2001, ISBN 80-7201-304-1, str. 37

⁵³ Listina základních práv a svobod, čl. 8, odst. 5

⁵⁴ KLÍMA, Karel. a kol.: *Komentář k Ústavě a Listině*. 2. rozšířené vydání, Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o. 2009, 1448 s. ISBN 978-80-7380-140-3, str. 656

⁵⁵ JELÍNEK, Jiří, *Trestní zákon a trestní řád: Poznámkové vydání s judikaturou*, Praha: Linde, 2001, ISBN 80-7201-304-1, str. 392

⁵⁶ JELÍNEK, Jiří, *Trestní zákon a trestní řád: Poznámkové vydání s judikaturou*, Praha: Linde, 2001, ISBN 80-7201-304-1, str. 369

Listina též v článku 8 odst. 6 zmiňuje Ústavní zdravotnickou péči. Opět jsou stanoveny na základě příslušného zákona:

- případy, kdy může být osoba proti své vůli zadržena či převzata do ústavní zdravotnické péče
- lhůty (např.: ...*“takové opatření musí být do 24 hodin oznámeno soudu, který o tomto umístění rozhodne do 7 dnů“*⁵⁷⁾)

Právní úprava ústavní zdravotnické péče má podklad též v zákoně č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, kde jsou uvedeny důvody, kdy je možné nemocné vzít do této péče bez jeho souhlasu⁵⁸:

- jde-li o nemoci stanovené zvláštním předpisem, u nichž lze uložit povinné léčení,
- jestliže osoba jevící známky duševní choroby nebo intoxikace ohrožuje sebe nebo své okolí,
- není-li možné vzhledem ke zdravotnímu stavu nemocného vyžádat si jeho souhlas a jde o neodkladné výkony nutné k záchraně života či zdraví,
- jde-li o nosiče

2.2.1.2 Podmínky omezení osobní svobody – Evropská úmluva o lidských právech a základních svobodách

Obecnou podmínkou, kterou bychom mohli zmínit je podmínka, že osoba, jež je omezena na svobodě, má právo domáhat se soudního přezkumu. Tuto najdeme v článku 5 Úmluvy: *„Každý, kdo byl zbaven svobody zatčením nebo jiným způsobem, má právo podat návrh na řízení, ve kterém by soud urychleně rozhodl o zákonnosti jeho zbavení*

---

⁵⁷ Česko. Zákon č. 1 České národní rady ze dne 16. prosince 1992 o Ústavě České republiky. In *Sbírka zákonů České republiky*. 1993, částka 1, s. 18. Dostupný z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/1993/sb01-93.pdf>>.

⁵⁸ Československo. Zákon č. 20 ze dne 17. března 1966 o péči o zdraví lidu. In *Sbírka zákonů, Československá socialistická republika*. 1960. částka 7. s. 79. Dostupný na WWW: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=1966&typeLaw=zakon&what=Rok&stranka=5>

svobody a nařídil propuštění, je-li zbavení svobody nezákonné“⁵⁹. Ze znění tohoto článku vyplývá, že kdokoliv, kdo byl zbaven osobní svobody zatčením, má právo podat návrh soudu a je jedno, zda se jedná o vazbu či omezení osobní svobody v rámci nějakého zdravotnického zařízení. Jestliže pak soud shledá, že zatčení bylo nezákonné, nařídí propuštění zadržené osoby. Problematické je zde vysvětlení slova „urychlení“. Jelikož zde není stanoven časový limit, záleží vždy na konkrétních okolnostech.

Další podmínkou je, že každý jedinec, který je zatčen, *musí být seznámen neprodleně a v jazyce jemuž rozumí, s důvody svého zatčení a s každým obviněním proti němu*⁶⁰. Podíváme-li se na odst. 5 článku 5, zjistíme, že osoba, která byla zadržena a toto bylo v rozporu se zmíněným článkem Úmluvy, má nárok na odškodnění: *„Každý, kdo byl obětí zatčení nebo zadržetí v rozporu s ustanoveními tohoto článku, má nárok na odškodnění“*⁶¹. Je tak konkretizováno obecné ustanovení v čl. 13, jež stanovuje nárok na nápravu. *„Každý, jehož práva a svobody přiznané touto Úmluvou byly porušeny, musí mít účinné právní prostředky nápravy před národním orgánem, i když se porušení dopustily osoby při plnění úředních povinností.“*⁶²

Tento zmíněný prostředek nápravy do českého právního řádu zakomponoval zákon č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci, který byl novelizován zákonem č. 160/2006 Sb. V § 31a se uvádí: *„Bez ohledu na to, zda byla nezákonným rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem způsobena škoda, poskytuje se podle tohoto zákona též přiměřené zadostiučinění za vzniklou nemajetkovou újmu“*.

Dále můžeme konstatovat, že podle článku 5 Úmluvy má každý nárok na:

- svobodu
- osobní bezpečnost

Hned dále jsou však uvedeny důvody, které mohou toto právo negovat, resp. toto právo neplatí, pokud se tak stane *v souladu s řízením stanoveným zákonem*. Můžeme tedy uvést⁶³:

---

⁵⁹ Evropská úmluva o lidských právech a základních svobodách, čl. 5, odst. 4

⁶⁰ Evropská úmluva o lidských právech a základních svobodách, čl. 5, odst. 2

⁶¹ Evropská úmluva o lidských právech a základních svobodách, čl. 5, odst. 5

⁶² Evropská úmluva o lidských právech a základních svobodách, čl. 13

⁶³ Evropská úmluva o lidských právech a základních svobodách, čl. 5, odst. 1

- zákonné uvěznění po odsouzení příslušným soudem
- zákonné zatčení nebo jiné zbavení svobody osoby proto, že se nepodrobila rozhodnutí vydanému soudem podle zákona, nebo proto, aby bylo zaručeno splnění povinnosti stanovené zákonem
- zákonné zatčení nebo jiné zbavení svobody osoby za účelem předvedení před příslušný soudní orgán pro důvodné podezření ze spáchání trestného činu, popř. existuje domněnka, že je možné zabránit této osobě spáchání trestného činu nebo v útěku po jeho spáchání
- jiné zbavení svobody nezletilého na základě zákonného rozhodnutí pro účely výchovného dohledu nebo jeho zákonné zbavení svobody pro účely jeho předvedení před příslušný orgán (zde je třeba zmínit zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a preventivně výchovné péči ve školských zařízeních, § 1 dost. 1: *...musí být zajištěno právo každého dítěte na výchovu a vzdělávání v návaznosti na ústavní principy a mezinárodní smlouvy o lidských právech a základních svobodách...*⁶⁴)
- zákonné držení osob, aby se zabránilo šíření nakažlivé nemoci, nebo osob duševně nemocných, alkoholiků, narkomanů nebo tuláků
- zákonné zatčení nebo jiné zbavení svobody osoby, aby se zabránilo jejímu nepovolenému vstupu na území nebo osoby, proti níž probíhá řízení o vyhoštění nebo vydání

Celkově lze říci, že podmínky omezení osobní svobody, které vyplývají z Listiny a z Úmluvy jsou relativně podobné a lze je sumarizovat:

- Jakékoliv omezení osobní svobody musí být vždy na základě zákona a vždy musí být uveden důvod, způsob a musí existovat legitimní účel tohoto omezení. Způsob omezení osobní svobody vždy musí být takový, aby respektoval práva osoby, jež je na svobodě omezována.
- Jakákoliv osoba, jež je na svobodě omezována, musí mít právo na přezkoumání tohoto omezení soudem a toto přezkoumání musí být rychlé

⁶⁴ Česko. Zákon č. 109 ze dne 5. února 2002 o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2002. částka 48, s. 2978. Dostupný z WWW: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=2002&typeLaw=zakon&What=Rok&stranka=16>

- Osoba, jež je na svobodě omezována, musí být seznámena s tím, jaké je proti ní vzneseno obvinění a stejně tak musí být seznámena s důvody svého zatčení. Vždy musí jít o takový jazyk, kterému rozumí.
- Musí být splněny i doplňující podmínky omezení osobní svobody, pokud jsou v určitých případech stanoveny.

2.2.2 Přezkum a kontrola omezení osobní svobody

2.2.2.1 Soudy

Je třeba se též zaměřit na přezkum a kontrolu omezování osobní svobody, kdy zde svoji roli hrají jak soudy, tak ostatní veřejné orgány, může se jednat i o mezinárodní prostředky kontroly omezení osobní svobody či o různé nevládní organizace.

Role soudů je v této věci nezpochybnitelná, neboť dle Ústavy (článek 4) jsou lidská práva pod ochranou soudní moci: "*Základní práva a svobody jsou pod ochranou soudní moci.*"⁶⁵ *...Soudní moc vykonávají jménem republiky nezávislé soudy...*"⁶⁶ Osobní svoboda je základním právem a tedy i tato je pod ochranou soudní moci. Stát má tak povinnost:

- nezasahovat do osobní svobody
- zaručit osobní svobodu

Je tedy povinností státu, aby bylo umožněno se při každém omezení osobní svobody ze strany veřejné moci dotyčné osobě chránit před soudem. Tento je povinen osobní svobodu chránit. Povinnost státu umožnit soudní přezkum osobní svobody před vyplývá i z čl. 5 odst. 4 Úmluvy: *„Každý, kdo byl zbaven svobody zatčením nebo jiným způsobem, má právo podat návrh na řízení, ve kterém by soud urychleně rozhodl*

⁶⁵ Česko, Zákon č. 1 České národní rady ze dne 16. prosince 1992 o Ústavě České republiky. In *Sbírka zákonů České republiky*. 1993, částka 1, s. 7. Dostupný z WWW: <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/1993/sb01-93.pdf>.

⁶⁶ GERLOCH, Aleš, HŘEBEJK Jiří, ZOUBEK, Vladimír, *Ústavní systém České republiky*. Prospektum, s.r.o. Praha 1994, 240 s. ISBN 80-85431-85-8, str. 118

*o zákonnosti jeho zbavení svobody a nařídil propuštění, je-li zbavení svobody nezákonné.*⁶⁷ .

Soudní mocí míníme soudy jak obecní, tak dokonce i ústavní. Vrcholově řeší dodržování těchto ustanovení Ústavní soud v řízeních o ústavních stížnostech. Podmínky podání Ústavní stížnosti podrobně upravuje ustanovení § 72 zákona 182/1993 Sb. o Ústavním soudu. Mezi tyto podmínky patří především vyčerpání všech řádných i mimořádných opravných prostředků u správních orgánů nebo obecných soudů.

Civilní soudy řeší problematiku omezování osobní svobody v několika rovinách, velmi často přezkoumávají zákonnosti omezení osobní svobody či důvody trvání tohoto omezení.

Správní soudy rozhodují o zákonnosti rozhodnutí o zajištění cizince a dále o žalobách proti jiným zásahům orgánů veřejné správy. Ve vztahu k osobní svobodě si lze představit žalobu proti zásahu spočívajícím v zajištění podle policejního zákona, jak uvádí MATES⁶⁸, či zásahu spočívajícím v omezení osobní svobody podle ustanovení § 73 azylového zákona.

Trestní soudy rozhodují zejména o vině a trestu za trestné činy (čl. 40 odst. 1 Listiny): *Jen soud rozhoduje o vině a trestu za trestné činy*⁶⁹. Dále trestním soudům přísluší i rozhodování o ochranných opatřeních, o vazbě či o vydání příkazu k zatčení.

2.2.2.2 Státní správa

Omezení osobní svobody mohou přezkoumávat i orgány státní zprávy. Svoji roli hrají ve většině případů. Existuje zde však výjimka, která je ale v rámci náhledu na

---

⁶⁷ Evropská úmluva o lidských právech a základních svobodách, čl. 5, odst. 4

⁶⁸ MATES, Pavel, a kol. *Policejní právo. Právní předpisy s komentářem*. 4. aktualizované vydání. Praha : Linde, s.r.o. 2007, 368 s. ISBN 80-7201-590-7, str. 57.

⁶⁹ Česko. Zákon č. 1 České národní rady ze dne 16. prosince 1992 o Ústavě České republiky. In *Sbírka zákonů České republiky*. 1993, částka 1, s. 23. Dostupný z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/1993/sb01-93.pdf>>.

soustavu státní moci logická. A totiž že státní aparát nesmí udělovat tresty za trestné činy. Toto náleží pouze moci soudní. Pokud se jedná o vazbu, hraje zde roli i státní zastupitelství, které je sice nezávislé, nicméně jej můžeme označit jako orgán, který je součástí výkonné moci, jak uvádí FENYK⁷⁰. Státní zástupce má právo rozhodnout o ponechání ve vazbě v rámci přípravného řízení, pokud se však jedná o stížnost, rozhoduje soud. Policie rozhoduje o zajištění osoby podle policejního zákona či o zadržení na základě trestního řádu.

2.2.2.3 Státní zástupce

Při trestním řízení platí povinnost dohledu nad omezováním osobní svobody pro státního zástupce. Tato povinnost je dána zákonem 283/1993 Sb. o státním zastupitelství, jedná se o § 4 odst. 1: *„Státní zastupitelství v rozsahu, za podmínek a způsobem stanoveným zákonem vykonává dozor nad dodržováním právních předpisů v místech, kde se vykonává vazba, trest odnětí svobody, ochranné léčení, zabezpečovací detence, ochranná nebo ústavní výchova, a v jiných místech, kde je podle zákonného oprávnění omezována osobní svoboda.“*⁷¹

2.2.2.4 Veřejný ochránce práv

Veřejný ochránce práv má na základě zákona č. 381/2005 Sb. o veřejném ochránci práv možnost systematické kontroly míst, kde se mohou nacházet osoby omezované na osobní svobodě: *„Ochránce provádí systematické návštěvy míst, kde se nacházejí nebo mohou nacházet osoby omezené na svobodě veřejnou mocí nebo v důsledku závislosti na poskytované péči, s cílem posílit ochranu těchto osob před mučením, krutým, nelidským, ponižujícím zacházením nebo trestáním a jiným špatným zacházením“*.⁷² Oblast působnosti veřejného ochránce práv se v tomto případě vztahuje na:

---

⁷⁰ FENYK, Jaroslav, *Vademecum státního zástupce*, 1. vydání, Praha: ASPI, s.r.o. 2003, 520 s. ISBN 80-86395-80-4, str. 13

⁷¹ Česko. Zákon č. 283 ze dne 9. listopadu 1993 o státním zastupitelství. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1993. částka 71, s. 1522. Dostupný z WWW: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=1993&typeLaw=zakon&What=Rok&stranka=2>

⁷² Česko. Zákon č. 381 ze dne 19. srpna 2005 o veřejném ochránci práv. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2002. částka 133, s. 7103. Dostupný z WWW: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=2005&typeLaw=zakon&What=Rok&stranka=6>

- zařízení, v nichž se vykonává vazba, trest odnětí svobody, ochranná nebo ústavní výchova, ochranné léčení anebo zabezpečovací detence
- další místa, kde se nacházejí nebo mohou nacházet osoby omezené na svobodě veřejnou mocí, zejména policejní cely, zařízení pro zajištění cizinců a azylová zařízení
- místa, kde se nacházejí nebo mohou nacházet osoby omezené na svobodě v důsledku závislosti na poskytované péči, zejména zařízení sociálních služeb a jiná zařízení poskytující obdobnou péči, zdravotnická zařízení a zařízení sociálně-právní ochrany dětí⁷³

Účelem by mělo být to, aby došlo k posílení ochrany zmíněných osob před nelidským či krutým jednáním, před špatným zacházením či nepřiměřeným trestáním atd. Důvod, proč by mělo docházet k těmto preventivním návštěvám osob, které jsou omezovány na svobodě, lze spatřovat v možném riziku mučení, nelidského zacházení či ponižování. Jedná se totiž o uzavřené instituce, kde se bohužel může najít prostor pro takovéto chování. Sice nikdy není možné, aby se takovému chování dalo ve sto procentech zabránit, nicméně je možné, právě na základě kontrolních mechanismů, mu předcházet, resp. snižovat pravděpodobnost, že k takovému chování bude docházet. Kontrola by tak měla být prováděna systematicky a měla by mít hlavně preventivní účinek. Podle LANGÁŠKA⁷⁴ není nutné, aby tyto kontroly zkoumaly jen dodržování formálních zákonitostí a pravidel, ale hlavně aby dávaly pozor na dodržování lidských a důstojných podmínek ve zmíněných zařízeních, kde jsou osoby omezené na svobodě.

Před rokem 2006 existoval problém, že nebyl orgán, který by tuto systematickou kontrolu míst, kde se nachází osoby omezené na svobodě, prováděl. I když se uvažovalo, že těmito kontrolami by se mohla zabývat samostatná instituce, bylo hlavně z důvodu nedostatku financí využito úřadu, který je již zaveden a funguje, tj. úřadu Ombudsmana, jak uvádí LANGÁŠEK⁷⁵.

⁷³ Česko. Zákon č. 381 ze dne 19. srpna 2005 o veřejném ochránci práv. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2002. částka 133, s. 7103. Dostupný z WWW: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=2005&typeLaw=zakon&What=Rok&stranka=6>

⁷⁴ LANGÁŠEK, Tomáš, *Via Iuris: Ombudsman českým CPT?* [online] 2010 [cit. 25. října 2010], dostupné z WWW: <http://www.eps.cz/via/index.php?cat=2003-5&art=2003.5.02>

⁷⁵ LANGÁŠEK, Tomáš, *Via Iuris: Ombudsman českým CPT?* [online] 2010 [cit. 25. října 2010], dostupné z WWW: <http://www.eps.cz/via/index.php?cat=2003-5&art=2003.5.02>

Kontrola musí být vždy prováděna na základě zákona o veřejném ochránci práv, podle předem stanoveného harmonogramu a plánu. Veřejný ochránce práv pak provádí návštěvy objektů, kde jsou umístěné osoby omezené na svobodě, jak z důvodu jejich stavu (např. stáří – domovy důchodců, zdravotní postižení – ústavy sociální péče), tak z důvodu rozhodnutí státních orgánů veřejné moci. Na webových stránkách veřejného ochránce práv jsou pak k dispozici zprávy, které informují o provedených návštěvách a uvádí doporučení a závěry z těchto návštěv.

2.2.2.5 Výbor proti mučení

Výbor proti mučení pracuje na základě Evropské úmluvy o zabránění mučení a nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání. Tato úmluva byla přijata Radou Evropy dne 26. listopadu 1987 ve Štrasburku. Bývalá Česká a Slovenská federativní republika podepsala úmluvu dne 23. prosince 1992. Proběhla též následně ratifikace v Parlamentu České republiky a ratifikace prezidentem, platí zde od 1.1.1996. Úmluva byla publikována ve Sbírce zákonů jako sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 9/1996 Sb.

Výbor prostřednictvím návštěv v jednotlivých státech zjišťuje, jaké mají podmínky pro život osoby, jež byly zbaveny osobní svobody: „*Zřizuje se Evropský výbor pro zabránění mučení a nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání (dále jen "Výbor"). Výbor prostřednictvím návštěv zjišťuje, jak je zacházeno s osobami zbavenými svobody s cílem posílit v případě nezbytnosti ochranu těchto osob před mučením a před nelidským či ponižujícím zacházením nebo trestáním*“⁷⁶. I když jsou v názvu slova jako mučení či trestání, výbor se zajímá též např. o kvalitu jídla či možnost využití venkovního prostoru, např. ve věznicích. Výbor provádí návštěvy v podstatě v totožných místech, jako úřad ombudsmana. Jedná se např. o⁷⁷:

- věznice
- ústavy sociální péče

---

⁷⁶ Československo. Ministerstvo zahraničních věcí. Vyhláška č. 143 o Evropské úmluvě o zabránění mučení a nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání ze dne 18. srpna 1988. In. *Sbírka zákonů, Československá socialistická republika*, částka 30, s. 839, dostupné z WWW: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=1988&typeLaw=zakon&What=Rok&stranka=3>

⁷⁷ The CPT in brief: Preventing ill-treatment of persons deprived of their liberty in Europe [online] 2010 [cit. 27. října 2010], dostupné z WWW: <http://www.cpt.coe.int/en/about.htm>

- psychiatrické léčebny
- atd.

Cílem je zajistit případnou obranu a prevenci před mučením a nelidským či ponižujícím zacházením nebo před nepřiměřeným trestáním. Výbor je na základě této úmluvy oprávněn vstupovat do míst, kde se nacházejí osoby zbavené osobní svobody. Zde se mohou kontroloři bez omezení pohybovat a mohou též získávat veškeré informace, které slouží jako podklad pro plnění poslání výboru. Mají též právo rozmlouvat s osobami zbavenými osobní svobody, a to bez přítomnosti osoby jiné. Po ukončení návštěvy musí výbor vydat zprávu o skutečnostech, které zjistil během návštěvy. Tato zpráva je vždy vyvěšena na internetových stránkách výboru⁷⁸ a slouží ke spolupráci mezi smluvní stranou a výborem, resp. na základě této může výbor zlepšit situaci tím, že vydává doporučení ke zlepšení. Výbor též zpracovává dokument shrnující jeho doporučení a poznatky, na základě kterých následně formuluje standardy pro zacházení s osobami omezenými na svobodě. V ČR se uskutečnily zatím tři návštěvy výboru, a to v roce 1997, 2002 a v roce 2006. V roce 2008 se uskutečnila ad hoc návštěva, jež se zaměřovala na problematiku provádění kastrací a zacházení s osobami, které jsou odsouzené na doživotí⁷⁹.

2.2.2.6 Neziskové nevládní instituce

Činnost nevládních organizací není ničím určována, není stanovena nějakou institucí, ale i tak hrají významnou roli. I když nevládní instituce mají charakter spíše občanské společnosti, než nějakého státního orgánu, je jejich postavení na poli dodržování osobní svobody a vůbec na poli ochrany lidských práv poměrně silné. Tato síla vyplývá z toho, že jakékoliv svoje podezření na prohřešky proti dodržování lidských práv či prohřešky při omezování osobní svobody medializují a na základě zájmu médií a tím pádem široké veřejnosti, tak donutí kompetentní orgány konat. Na činnosti těchto organizací se podílí, jak terénní pracovníci, kteří sbírají informace a vidí problémy související s omezování osobní svobody přímo v terénu, tak např. právníci, kteří buď následně připomínají legislativní procesy v rámci zákonných úprav

⁷⁸ CPT: Czech Republic – visits [online] 2010 [cit. 2. listopadu 2010], dostupné z WWW: <http://www.cpt.coe.int/en/states/cze.htm>

⁷⁹ Vláda ČR: Plnění mezinárodních smluv – Evropská úmluva o zabránění mučení a nelidskému nebo ponižujícímu zacházení nebo trestání [online] 2010 [cit. 3. listopadu 2010] dostupné z WWW: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=1988&typeLaw=zakon&What=Rok&stranka=3>

týkajících se činnosti těchto nevládních institucí a nebo pro "klienty" těchto nevládních institucí zajišťují právní poradenství v rámci procesu uplatňování jejich práv.

Jednou z nejznámějších institucí působící na poli lidských práv je Amnesty International⁸⁰. Jedná se o dobrovolné sdružení lidí, kteří se zabývají problematikou ochrany lidských práv kdekoliv na světě a kteří se v této oblasti snaží pomáhat⁸¹. Amnesty International však není primárně zaměřena na ČR, spíše se zabývá zeměmi jako Irán, Lybie atd. V ČR se zabývá projektem získávání azylů.

2.2.3 Povolené omezení osobní svobody

2.2.3.1 Omezení osobní svobody - policie

Podle zák. č. 273/2008 Sb., o Policii ČR, hlavy V., která celá pojednává o omezení osobní svobody, je toto omezení krátkodobého charakteru. Jedná se spíše o účel zachování bezpečnosti a pořádku či předcházení určitému hrozícímu nebezpečí. Jedná se o zajištění a omezení pohybu agresivní osoby či o zajištění cizince nebo jiných osob, je-li tu nějaký právní důvod..

2.2.3.1.1 Zajištění

Zajištění, stejně jako např. zadržení, které upravuje trestní řád, je krátkodobé omezení osobní svobody. Základ je tedy velice podobný. Hlavním účelem dle MATESE⁸² zajištění je ochrana:

- majetku
- života
- zdraví
- dokončení jiného úkonu

---

⁸⁰ Amnesty International [online] 2010] 2010 [cit 10. listopadu 2010], dostupné z WWW: <http://www.amnesty.cz>

⁸¹ Amnesty International: Amnesty International v České republice [online] 2010 [cit 10. listopadu 2010], dostupné z WWW: <http://www.amnesty.cz/amnesty.php>

⁸² MATESE, Pavel, a kol. *Policejní právo. Právní předpisy s komentářem*. 4. aktualizované vydání. Praha : Linde, s.r.o. 2007, 368 s. ISBN 80-7201-590-7, str. 57

Zákon přesně stanoví, jaké jsou podmínky zajištění: *"Policista po pominutí důvodu zajištění osobu neprodleně propustí, nestanoví-li tento zákon jinak. Je-li pro to právní důvod, předá osobu příslušnému orgánu nebo zařízení pro výkon ochranného opatření"*.⁸³

Jelikož účel zajištění je stanoven relativně velice široce, proto zákon blíže specifikuje výčet případů, kdy může být osoba zajištěna. Mimo ohrožení majetku, života či zdraví, jak bylo uvedeno výše, jde o:

- případy, kdy osoba v budově policejního útvaru úmyslně znečišťuje nebo poškozuje majetek či uráží slovně policistu nebo jinou osobu
- případ, kdy má dojít k předvedení dle jiného právního předpisu
- skutečnost, kdy osoba uteče z výkonu trestu odnětí svobody, z ústavní výchovy, z výkonu ochranného léčení, z výkonu předběžného opatření či zabezpečovací detence
- kladení odporu či pokus u útěk při předvedení osoby
- přistižení osoby, kdy tato provádí takové jednání, jež nese znaky správního deliktu, popř. pokud je důvodná obava, že bude v protiprávním jednání pokračovat anebo mařit řádné objasnění věci
- případ, kdy osoba není trestně odpovědná a kdy je tato osoba přistižena při jednání, při kterém můžeme sledovat znaky trestného činu, popř. pokud existuje důvodná obava z toho, že bude tato osoba v protiprávním jednání pokračovat nebo mařit řádné vyšetření věci
- nezletilou osobu, kdy je zajištění nezbytné pro navrácení do rodičovské nebo jiné péče či péče zákonného zástupce

Zajištěna může být osoba jak starší, tak i mladší 15 let a stejně tak i cizinec. U osoby, která ještě není trestně odpovědná či zletilá, je povinen o tomto informovat, dle § 26 policejního zákona: *"Zajistí-li policista osobu nezletilou nebo osobu, která není trestně odpovědná, je povinen informovat o této skutečnosti neprodleně jejího*

---

⁸³ Česko. Zákon č. 273 ze dne 17. července 2008 o Policii České republiky. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2008, částka 91, s. 4090. Dostupný z WWW: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=2008&typeLaw=zakon&What=Rok&stranka=7>

*zákonného zástupce nebo školské anebo výchovné zařízení, ze kterého osoba utekla, nebo jiné obdobné zařízení, ve kterém je tato osoba umístěna na základě rozhodnutí soudu anebo na základě souhlasu zákonných zástupců*⁸⁴. Je ale pouze a jen na policistovi, aby posoudil a správně interpretoval aktuální nastalou situaci, která se může během okamžiku měnit, je jen na něm, aby určil, zda nastaly důvody pro zajištění. Pokud je přesvědčen, že dotyčné důvody k zajištění nastaly, je jeho povinností konat.

Maximální délka zajištění je dána lhůtou 24 hodin (tato lhůta začíná běžet prvním okamžikem omezení osobní svobody), jinak je stanoveno, že zajištění může trvat tak dlouho, pokud trvají důvody, jež vedly k zajištění. Policista o výkonu zajištění musí sepsat úřední záznam, který, jak uvádí HORZINKOVÁ⁸⁵, může posloužit i tomu, aby později někdo nezpochybnil počátek běhu lhůty 24 hodin.

Zajištění však není specifikováno pouze v policejním zákoně, ale např. můžeme ho nalézt i v Listině základních práv a svobod, v článku: "*Obviněného nebo podezřelého z trestného činu je možno zadržet jen v případech stanovených v zákoně. Zadržovaná osoba musí být ihned seznámena s důvody zadržení...*"⁸⁶ Je velice důležité všimnout si, že zajištění je zde sice zmíněno, ale je zde též odkaz na "důvody stanovené v zákoně". Lze tedy jasně vyvodit to, že i v rámci ústavního zakotvení je jasně dané to, že zadržet nikoho nelze svévolně a že osobní svoboda je zaručena. Pouze a jen důvody (v policejním zákoně jsou jasně taxativně uvedeny), které mohou posléze vést k zajištění jsou právě ty důvody, které mohou vést k omezení osobní svobody.

2.2.3.1.2 Zajištění cizího státního příslušníka

Pro jakéhokoliv cizince platí stejná pravidla jako pro tuzemce. Podle HORZINKOVÉ⁸⁷ je zde podstatou zajištění krátkodobé omezení osobní svobody

---

⁸⁴ Česko. Zákon č. 273 ze dne 17. července 2008 o Policii České republiky. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2008, částka 91, s. 4090. Dostupný z WWW: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=2008&typeLaw=zakon&What=Rok&stranka=7>

⁸⁵ HORZINKOVÁ, Eva., ČECHMÁNEK, Břetislav.: *Zákon o Policii České republiky a související předpisy*, 1. vydání, Praha: Eurounion, s.r.o. 1999, 204 s. ISBN 80-85858-82-7, str. 59

⁸⁶ GERLOCH, Aleš, HŘEBEJK Jiří, ZOUBEK, Vladimír, *Ústavní systém České republiky*. Prospektum, s.r.o. Praha 1994, 240 s. ISBN 80-85431-85-8, str. 222

⁸⁷ HORZINKOVÁ, Eva., ČECHMÁNEK, Břetislav.: *Zákon o Policii České republiky a související předpisy*, 1. vydání, Praha: Eurounion, s.r.o. 1999, 204 s. ISBN 80-85858-82-7, str. 60

cizince nebo osoby bez státní příslušnosti. Cizinci a jejich zajištěním se však zabývá § 27 policejního zákona. Policista je oprávněn zajistit cizince, pokud⁸⁸:

- se cizinec dopouští takového jednání, na základě kterého lze pobyt na území České republiky ukončit nebo zahájit řízení o správním vyhoštění
- bylo zahájeno řízení o vyhoštění a policista zjistí důvod, který založí možnost zajištění cizince podle jiného právního předpisu
- cizinec má být podle vykonatelného rozhodnutí vyhoštěn
- existuje důvod se domnívat, že cizinec na území České republiky vstoupil neoprávněně, resp. zde neoprávněně pobývá

Policista, který zajistí cizince, musí neprodleně informovat orgán, který bud’:

- rozhoduje o správním vyhoštění
- rozhoduje o ukončení pobytu na území České republiky

Policista je oprávněn cizince zajistit do doby, než tento orgán cizinci doručí rozhodnutí o ukončení pobytu nebo sdělení o zahájení řízení o správním vyhoštění. Zajištění může trvat nejdéle 24 hodin od okamžiku omezení osobní svobody, pokud se jedná od odstavce 1, § 27 policejního zákona, tj. pokud se jedná o jednání, na základě kterého lze ukončit na území ČR pobyt či na základě kterého lze zahájit řízení o vyhoštění, nebo např. má být cizinec vyhoštěn. Zajištění může trvat nejdéle 48 hodin od okamžiku omezení osobní svobody, jedná-li se o odstavce 2, § 27. Celková doba zajištění podle odstavce 1 a 2 nesmí být delší než 48 hodin od okamžiku omezení osobní svobody.

2.2.3.1.3 Omezení volného pohybu osoby

Na základě zákona může policista dle § 25 omezit na svobodě osobu, která:

- fyzicky napadá policistu, popř. jinou osobu
- poškozuj je majetek

---

⁸⁸ Zákon č. 273/2008 o Policii České republiky, § 27

- ohrožuje vlastní život
- pokouší se o útěk

Jde hlavně o možnost připoutání k vhodnému předmětu pomocí pout. Toto omezení však musí být ukončeno okamžikem, kdy ze situace vyplyne, že dotyčná osoba své jednání již nebude opakovat. Nejzazší lhůta od připoutání je však 2 hodiny⁸⁹. Zde můžeme doplnit, že se primárně nejedná o omezení osobní svobody, jde spíše o čas, kdy se osoba uklidní či je následně přesunuta do policejní cely, uvádí HORZINKOVÁ⁹⁰.

2.2.3.1.4 Vývoj zajištění

Pokud se podíváme na vývoj zajištění jako takového v rámci práce bezpečnostních sborů na území ČR, můžeme se podívat již na zákon č. 70/1965 Sb. o Sboru národní bezpečnosti, kde je uvedeno, že je možné předvést osobu, u níž je třeba v zájmu veřejného pořádku zjistit totožnost a která nechce nebo nemůže tuto prokázat. Stejně tak je možné tuto osobu předvést k provedení potřebných služebních úkonů, zejména osobu, která hrubým způsobem narušuje veřejný pořádek: *„Je-li třeba v zájmu veřejného pořádku zjistit totožnost osoby, která nechce nebo nemůže svou totožnost hodnověrně prokázat, jsou příslušníci Sboru národní bezpečnosti oprávněni tuto osobu předvést... Příslušníci Sboru národní bezpečnosti jsou oprávněni k provedení potřebných služebních úkonů předvést každého, kdo hrubým způsobem narušuje veřejný pořádek, zejména výtržnostmi nebo jiným nepřístojným chováním...“*⁹¹ I tenkrát, stejně jako dnes, záleželo často na konkrétním uvážení policisty, zda se jedná o „hrubé narušení veřejného pořádku“. Dnešní právní úprava tento význam používá, i když v jiné podobě.

Dále následoval zákon č. 40/1974 Sb., který tuto problematiku řešil stejně jako zákon předchozí, pouze bych zde upozornil na § 23, odst. 3, kde je stanovena povinnost

⁸⁹ Česko. Zákon č. 273 ze dne 17. července 2008 o Policii České republiky. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2008, částka 91, s. 4090. Dostupný z WWW: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=2008&typeLaw=zakon&What=Rok&stranka=7>

⁹⁰ HORZINKOVÁ, Eva., ČECHMÁNEK, Břetislav.: *Zákon o Policii České republiky a související předpisy*, 1. vydání, Praha: Eurounion, s.r.o. 1999, 204 s. ISBN 80-85858-82-7, str. 61

⁹¹ Československo. Zákon č. 70 ze dne 24. dubna 1965 o sboru národní bezpečnosti. In *Sbírka zákonů, Československá socialistická republika*. 1965. částka 34, s.435. Dostupný z WWW: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=1974&typeLaw=zakon&What=Rok&stranka=3>

vyrozumět osobu blízkou: „*O zaistení, ktoré trvá dlhšie než 24 hodín, upovedomí príslušný útvar Zboru národnej bezpečnosti, ak tomu nebránia závažné okolnosti, niektorého z blízkych príbuzných zaistenej osoby, a ak ide o vojaka, jeho priameho nadriadeného.*“⁹² Toto ustanovení v té době bylo velmi důležité, neboť v případě zajištění osoba blízká zajištěné osoby byla zbavena nejistoty o zajištěného. Na druhou stranu v tomto znění zákona chybí povinnost propuštění po provedení všech služebních úkonů, která v předchozí zákonné úpravě figurovala. Pokud se jednalo o případ vyhoštění, byla doba prodloužena na 14 dnů⁹³.

Se zákonem o policii č. 283/1991 Sb. přišlo zpřesnění důvodů zajištění v § 14, kde bylo uvedeno, že osoba musí bezprostředně ohrožovat svůj život či život nebo zdraví jiných osob, dále pak majetek atd. Je zde zmíněn pokus o útěk, urážky nebo např. znečišťování policejního majetku. Novelizace v roce 1993 přinesla určité sporné body, protože zde byla uvedena možnost zajistit přistiženou osobu při páchání trestného činu nebo osobu, která je podezřelá z přípravy, páchání či pokusu o trestný čin. Došlo tak k paralele s trestním řádem, i když zde byl rozdíl v tom, že toto zajištění nesměřovalo k předání soudu. Nakonec byly sporné body zrušeny a zajištění se tak vrátilo ke své pořádkové charakteristice. Aktuálním zákonem je zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky.

2.2.3.2 Omezení osobní svobody trestní řád

V této kapitole se budeme zabývat instituty omezení osobní svobody, které jsou specifikovány v trestním řádu. Jedná se o:

- předvedení
- předvolání
- zadržení

---

⁹² Československo. Zákon č. 40 ze dne 24. dubna 1974 o sboru národní bezpečnosti. In Sbíрка zákonů, Československá socialistická republika. 1974. částka 6, s. 109. Dostupný z WWW: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=1974&typeLaw=zakon&What=Rok&stranka=3>

⁹³ Československo. Zákon č. 40 ze dne 24. dubna 1974 o sboru národní bezpečnosti. In Sbíрка zákonů, Československá socialistická republika. 1974. částka 6, s. 109. Dostupný z WWW: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=1974&typeLaw=zakon&What=Rok&stranka=3>

- vazbu

2.2.3.2.1 Předvolání

Předvolání je úkonem, jež je v první v řadě v případě, kdy se zajišťuje přítomnost potřebných osob. Předvolání je forma výzvy, kdy je třeba, aby se určitá osoba (a nemusí jít jen o obviněného, ale třeba i o svědka, znalce v daném oboru atd.) dostavila v určitém stanoveném termínu na určité místo k orgánu činném v trestním řízení. Předvolání je v naprosté většině v písemné formě a doručuje se do vlastních rukou. Nejčastěji se využívá služeb pošty, někdy však předvolání doručuje i policie či justiční stráž. Vždy zde musí být uvedeno upozornění na následky, které mohou nastat v případě, že se předvolaný nedostaví: "*Nedostaví-li se obviněný, který byl řádně předvolán, k výslechu bez dostatečné omluvy, může být předveden; na to a na jiné následky nedostavení (§ 66) musí být v předvolání upozorněn.*"⁹⁴ Pokud se předvolaný bez omluvy nedostaví, může mu být uložena pořádková pokuta 50 000 Kč, a to dokonce opakovaně, neboť se jedná o opatření sankčního charakteru. Pokud se jedná o obviněného nebo svědka, lze tyto osoby mimo uložené pokuty, nechat předvést. Nicméně i na toto je nutné v předvolání upozornit.

2.2.3.2.2 Předvedení

Pokud dotyčná osoby ignoruje předvolání, nastupuje procesní úkon předvedení, kdy orgán činný v trestním řízení zajišťuje přítomnost osoby proti její vůli: "*Jestliže se osoba, která byla řádně vyzvána k podání vysvětlení, bez dostatečné omluvy nedostaví, může být předvedena. Na to a na jiné následky nedostavení musí být taková osoba upozorněna.*"⁹⁵ Opět zde rozlišujeme, zda se jedná o obviněného, svědka či jinou osobu. Platí tedy, že osoby lze předvést až po té, co neuposlechnou výzvu k předvolání.

2.2.3.2.3 Zadržení

---

⁹⁴ JELÍNEK, Jiří, *Trestní zákon a trestní řád: Poznámkové vydání s judikaturou*, Praha: Linde, 2001, ISBN 80-7201-304-1, str. 426

⁹⁵ JELÍNEK, Jiří, *Trestní zákon a trestní řád: Poznámkové vydání s judikaturou*, Praha: Linde, 2001, ISBN 80-7201-304-1, str. 492

Zadržení je institut upravený trestním řádem. Podle § 76 tr. řádu je omezení osobní svobody krátkodobého charakteru a je policii nápomocno k přezkoumání důvodů vazby. Trestní zákon o zadržení říká: „*Osobní svobodu osoby, která byla přistižena při trestném činu nebo bezprostředně poté, smí omezit kdokoli, pokud je to nutné ke zjištění její totožnosti, k zamezení útěku nebo k zajištění důkazů. Je však povinen tuto osobu předat ihned policejnímu orgánu*“.⁹⁶ Omezení osobní svobody zde může trvat maximálně 48 hodin, během kterých musí být osoba buď předána soudu anebo propuštěna na svobodu. Vždy musí platit určité předpoklady k zadržení. Jedná se o to, že musí být dán některý z důvodů vazby stanovený v § 67tr. řádu. Do vazby smí být vzat toliko obviněný. Pokud věc nesnese odkladu a nelze dopředu získat souhlas státního zástupce, lze zadržení provést i bez tohoto souhlasu, zejména pokud byla osoba přistižena při trestném činu nebo zastížena na útěku. Podle § 75 tr. řádu lze zadržet i obviněného policejním orgánem a to za stejných výše uvedených podmínek. Jelikož se trestní stíhání zahajuje až tím, že je soudu doručen návrh na potrestání od státního zástupce, zadržení obviněného nelze, jak uvádí GERLOCH⁹⁷, uskutečnit v přípravném řízení.

2.2.3.2.4 Vazba

Aby mohl být člověk zadržen, musí platit důvody pro vazbu. V případě vazby se již jedná o velice zásadní zásah do osobní svobody jedince. Aby mohl být obviněný vzat do vazby, musí z jeho chování nebo dalších konkrétních skutečností vyplývat důvodná obava, že:

- uprchne nebo se bude skrývat, aby se vyhnul trestnímu stíhání či trestu, zejména, pokud jeho totožnost nelze ihned zjistit či nemá stálé bydliště
- bude působit na nevyslechnuté svědky nebo spoluobviněné nebo jinak mařit vyšetřování
- bude opakovat trestnou činnost, pro kterou je stíhán nebo vykoná trestný čin, který hrozil nebo který připravoval, popř. dokoná trestný čin, o který se pokusil

---

⁹⁶ JELÍNEK, Jiří, *Trestní zákon a trestní řád: Poznámkové vydání s judikaturou*, Praha: Linde, 2001, ISBN 80-7201-304-1, str. 405

⁹⁷ CÍSAŘOVÁ, Dagmar a kol, *Trestní právo procesní*, 4. aktualizované a přepracované vydání, Praha: Linde s.r.o. 2006. 820 s. ISBN 978-80-7357-348-5, str. 245

Navíc musí platit: ..." že skutek, pro který bylo zahájeno trestní stíhání, byl spáchán, má všechny znaky trestného činu, jsou zřejmé důvody k podezření, že tento trestný čin spáchal obviněný, a s ohledem na osobu obviněného, povahu a závažnost trestného činu, pro který je stíhán, nelze v době rozhodování účelu vazby dosáhnout jiným opatřením."⁹⁸ O možnosti vzetí osoby do vazby pojednává v článku 8 odstavci 5 Listina základních práv a svobod, kde se praví „Nikdo nesmí být vzat do vazby, leč z důvodů a na dobu stanovenou zákonem a na základě rozhodnutí soudu.“⁹⁹

Vazba je zajišťovací institut a jejím smyslem je zajistit obviněnou osobu pro účely průběhu trestního řízení či výkonu trestu. Vazba též zabraňuje tomu, aby obviněný mařil nebo ztěžoval provádění důkazů nebo, aby se vyhýbal trestnímu řízení či přímo výkonu trestu, popřípadě zabránit mu v dokonání trestného činu nebo v páchání nové trestné činnosti (viz výše), dle JELÍNKY¹⁰⁰.

2.2.4 Shrnutí

Pokud tedy může dojít k omezení osobní svobody, je třeba přípustnost tohoto omezení spojit se splněním podmínek, které stanovuje zmíněná Listina a Úmluva a nebo i jiných mezinárodních dokumentů. Proto je jasné, že musí existovat určité výjimky ze zásady, která je prezentována. Pokud by tyto neexistovaly, osobní svoboda by omezena být nemohla. Každý důvod pro omezení osobní svobody musí být legitimní a nelze ho akceptovat jen proto, že je stanoven v zákoně. Nicméně podmínka omezení osobní svobody „stanovená“ zákonem není podmínkou jedinou. Platí též, že osoba, které je omezována osobní svoboda, musí mít zajištěna všechna ústavně zaručená práva. Jedná se např. o zadržení či vazbu. Podmínky omezení osobní svobody jsou stanoveny jak na základě Listiny základních práv a svobod, tak na základě Evropské úmluvy o lidských právech a základních svobodách. Celkově lze říci, že podmínky omezení osobní svobody, které vyplývají z Listiny a z Úmluvy jsou relativně podobné, jedná se

---

⁹⁸ Československo. Zákon č. 141 ze dne 29. listopadu 1961 o trestním řízení soudním (trestní řád). In *Sbírka zákonů, Československá socialistická republika*. 1960. částka 66. s. 524. Dostupný na WWW: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=1961&typeLaw=zakon&what=Rok>

⁹⁹ GERLOCH, Aleš, HŘEBEJK Jiří, ZOUBEK, Vladimír, *Ústavní systém České republiky*. Prospektum, s.r.o. Praha 1994, 240 s. ISBN 80-85431-85-8, str. 222

¹⁰⁰ JELÍNEK, Jiří, a kol., *Trestní právo procesní*. 5. aktualizované vydání. Praha: Linde, s.r.o. 2007, 750 s. ISBN 80-7201-641-5, str. 276

o zákonný podklad, důvod, účel, způsob, který respektuje práva osoby, jejíž svoboda je omezována, informovanost, právo přezkumu, atd.

Přezkum a kontrola omezení osobní svobody probíhá v první řadě na základě činnosti soudů, neboť dle ústavy soudní moc má chránit lidská práva. Vrcholově řeší dodržování těchto ustanovení Ústavní soud v řízeních o ústavních stížnostech. Dále zde vystupuje státní správa, státní zastupitelství či veřejný ochránce práv. Ombudsman má právo možnosti systematické kontroly míst, kde se mohou nacházet osoby omezované na osobní svobodě, jde např. o zařízení vazby, policejní cely, ústavy sociální péče atd. Důvodem je posílení ochrany zmíněných osob před nelidským či krutým jednáním, před špatným zacházením či nepřiměřeným trestáním atd. Svoji roli zde má i Výbor proti mučení, který prostřednictvím návštěv v jednotlivých státech zjišťuje, jaké mají podmínky pro život osoby, jež byly zbaveny osobní svobody, a stejně tak neziskové instituce, jejichž činnost není ničím určována, není stanovena nějakou institucí, ale i tak hrají významnou roli na tomto poli. Je tomu tak hlavně na základě zájmu médií a tím pádem zájem široké veřejnosti pak donutí kompetentní orgány konat.

Povolené omezení osobní svobody se odehrává hlavně na základě policejního zákona či trestního zákona. V rámci policejního zákona se jedná hlavně o zajištění, které krátkodobě omezuje osobní svobodu obecně za účelem ochrany zdraví, majetku či života nebo za účelem dokončení jiného úkonu. Zajistit lze i cizího státní příslušníka a osobní svobodu je možné omezit i agresivní osobě. Trestní řád pak pracuje s institutem předvedení, předvolání a vazby.

3 Praktická část

Výzkum, který je součástí praktické části bakalářské práce, se týká toho, jak lidé pojmají osobní svobodu, jak na ni nahlíží a zda se domnívají, že dochází k jejímu porušování, resp. k vybočování ze zákonné úpravy. Pro tuto část práce bych stanovil hypotézu:

„V ČR se lidé nedomnívají, že by docházelo k omezování osobní svobody, a to i z hlediska práce Policie ČR. Osobní svoboda je často spojena s majetkovým

postavením jedince ve společnosti, tzn. čím více majetku, tím více se cítí daný jedinec svobodnějším.“

3.1 Forma distribuce dotazníků

Domnívám se, že respondenti by měli být různých věkových kategorií, sociálních statusů a povolání, a proto jsem se rozhodl oslovit své široké okolí. Využil jsem k tomuto elektronickou poštou. Celkem jsem rozeslal 146 žádostí o vyplnění dotazníků, kdy byl dotazník přiložen v příloze. 92 osob se uvolilo dotazník vyplnit a mohl jsem tak pohled na problematiku osobní svobody zpracovat. Jednalo se tak o 63% návratnost, což jsem neočekával. Můj odhad byl něco kolem 50%.

Z 92 osob se výzkumu zúčastnilo 52 mužů a 40 žen. Při kladných či zamítavých reakcích na moji žádost o vyplnění dotazníků, které jsem posílal e-mailovou poštou, jsem konstatoval zajímavé zjištění: I když jsem oslovil stejný počet mužů a žen (73 z každého pohlaví) s žádostí o vyplnění dotazníku, při zamítavých reakcích, jež zasílaly více ženy, měly právě ženy tendenci se omluvit a vysvětlit svůj nezájem hlavně nedostatkem času či neorientací v této oblasti. Naopak, pokud odmítali muži, z velké většiny to bylo odmítnutí stručné, bez jakékoliv snahy vysvětlit, proč. Podotýkám jen, že jsem žádné vysvětlení, kladného či záporného přijetí účasti, v dotazníkovém šetření nepožadoval. Pokud se někdo šířeji vyjádřil, bylo to jen z jeho podnětu.

Vyplněné dotazníky respondenti posílali zpět opět e-mailovou poštou. Vše bylo přísně anonymní. V dotazníku se neobjevila kolonka požadující jméno.

3.2 Konstrukce dotazníku

V první části dotazníku byly otázky, které se týkaly daného respondenta. I když byl dotazník plně anonymní, zjišťoval jsem:

- pohlaví
- věk
- místo bydliště (velikost města)
- nejvyšší dosažené vzdělání

Tyto údaje jsou důležité proto, abych mohl sledovat, zda a popřípadě, jak se liší jednotlivé odpovědi v závislosti na těchto proměnných a zda je možné vysledovat jakoukoliv souvislost těchto proměnných s vnímáním osobní svobody.

Každá osoba mohla uvést 1-3 odpovědi na danou otázku, plus doplnit něco dalšího, nějak svoji odpověď rozvést, do doplňkového políčka na dotazníku. Počet odpovědí na různé otázky se tedy liší, ne vždy každý využil všech tří možností. Dotazníkem byly položeny následující otázky a chtěl jsem jimi získat tyto informace:

- 1) „Co pro Vás znamená osobní svoboda?“ Chtěl jsem respondenty přimět, aby se zamysleli nad tím, co z jejich pohledu znamená osobní svoboda, co v nich evokuje, jak tento pojem vnímají.
- 2) „Jaké faktory ovlivňují vaše vnímání osobní svobody, co toto vnímání ovlivňuje?“ Touto otázkou jsem chtěl nastínit, že osobní svoboda, tak jak je vnímaná obecně, nemusí být v realitě takto prožívána. Šlo o to, zda respondenti najdou nějaké faktory, které jejich vnímání osobní svobody mohou narušit či nějak ovlivnit, nebo nějakým způsobem posunout.
- 3) "Domníváte se, že je osobní svoboda nějakým způsobem spojena s finanční či majetkovou situací jedince? Pokud ano, uveďte konkrétní situaci." Tato otázka nám měla poskytnout informace, zda si respondenti myslí, že vnímání osobní svobody je spojeno s majetkovou či finanční situací jedince. Často totiž slycháváme, že tu pravou svobodu přinášejí peníze, resp. že dostatek peněz nám dává pocit svobody, více si můžeme dovolit.
- 4) "V kterých státech dle Vás dochází k omezování osobní svobody z hlediska evropské civilizace?" Otázkou čtvrtou se přeneseme na mezinárodní pole, kdy mají respondenti za úkol zaměřit se na státy, kde dle jejich názoru z pohledu evropských tradic dochází k omezování osobní svobody. Bude zde zajímavé sledovat, zda a jak budou respondenti odpovídat, neboť tato otázka se již netýká jich samotných. Důležitý je zde odkaz na evropský kontext, neboť z hlediska států, kde z našeho pohledu dochází k omezení osobní svobody, k tomuto omezení docházet dle jejich zákonů či zvyků nemusí. Zaměříme se též na to, zda budou respondenti uvádět "klasické" země, které jsou z lidskoprávního hlediska zmiňované v médiích a nebo zda uvedou i nějaké jiné z vlastní zkušenosti.

- 5) "Dochází podle vašeho názoru v ČR k nadměrnému omezování osobní svobody? Pokud ano, uveďte v jakých případech." Pátou otázkou již respondenti odpovídají na otázku omezování osobní svobody v ČR, resp. na jejich názor, zda dochází či nedochází k omezování osobní svobody. Opět je důležitý dovětek ve smyslu, že pokud se domnívají, že k omezení dochází, musí napsat konkrétní případ. To nutí osoby vyplňující dotazník hlouběji se otázkou zabývat a nevyplňovat dotazník povrchně. Protože pokud nemá konkrétní případ a pouze se domnívá, že k omezování osobní svobody dochází, není odpověď relevantní.
- 6) "Domníváte se, že definice osobní svobody je příliš široká a je třeba ji zúžit hlavně pro větší efektivitu práce policie?" Jelikož se setkáváme s názorem, že policie je často bezzubá a neumí si se zločinem poradit právě proto, že zákony dle určitých názorů dávají přespříliš práv stíhaným, zadrženým či odsouzeným. Bude zajímavé sledovat mínění respondentů, neboť si každý musí uvědomit možnost, že může měřit dvojím metrem. To, co by si dokázal představit u druhého, zde např. omezení osobní svobody policejně stíhaných osob, by nepřipustil u své osoby. Nicméně zákony, včetně možnosti/nemožnosti omezit osobní svobodu, platí vždy pro všechny občany daného státu stejně.
- 7) „Setkal/a jsme se někdy na vlastní kůži s omezením vaší svobody? Bylo toto omezení na základě platné zákonné úpravy neoprávněné? Pokud bylo neoprávněné, napište konkrétní případ a rok, kdy se tato událost stala". Tato otázka je již více konkrétnější a snažíme se zde získat informace, zda z pohledu respondenta opravdu došlo k neoprávněnému zásahu do jeho osobních svobod. Opět je zde důležitá konkrétní specifikace a též rok, neboť např. nelze srovnávat pojetí osobní svobody před a po roce 1989, neboť tenkrát nebyla osobní svoboda tak dalece specifikovaná a i policejní zákon s ní pracoval jinak. Můžeme se domnívat, že k neoprávněnému zásahu do osobních svobod docházelo, např. i ze strany policie, spíše před rokem 1989, nicméně nelze předjímat odpovědi respondentů.

3.3 Zpracování odpovědí

Nejvíce zastoupenou věkovou kategorií je v dotazníkovém šetření u mužů rozpětí 41 – 50 let a dále pak 31-40 let. U žen je též nejvíce obsazenou skupinou žen věkové

rozpětí 41-50 let, dále pak ale následuje skupina 20-30 let. Mladší dvaceti let mezi respondenty jak muži, tak ženami nikdo nebyl.

Tabulka č. 1: Věková struktura respondentů

Pohlaví / věk	20-30	31-40	41-50	51-60	61-	Celkem
Muži	8	16	19	6	3	52
Ženy	12	7	15	2	4	40

Zdroj: dotazníkové šetření

Mezi respondenty muži bylo nejvíce středoškoláků, kteří své vzdělání zakončili maturitou, mezi ženami pak byla nejpočetnější skupina vysokoškolaček. Celkově lze říci, že výzkumu se zúčastnilo nejvíce respondentů jež mají středoškolské vzdělání s maturitou, tj. 44, na druhém místě byli vysokoškoláci, celkem 32.

Tabulka č. 2: Vzdělání respondentů

Vzdělání / pohlaví	Muži	Ženy
Základní	1	0
Středoškolské	11	4
Středoškolské s maturitou	19	25
Vysokoškolské	21	11
Celkem	52	40

Zdroj: dotazníkové šetření

Následující tabulka nám říká, že nejvíce respondentů mužů je z měst s 10-100 tis. obyvatel, stejně tak nejvíce žen se bylo z měst, které mají více jak 10 tis., ale méně než 100 tis. obyvatel. V celkovém součtu tedy tato skupina respondentů naprosto převládala.

Tabulka č. 3: Velikost sídla respondentů

Velikost sídla / pohlaví	Muži	Ženy
1-1000	2	3
1001-10 000	13	8
10 001 - 100 000	22	16
100 001 - 1 000 000	14	9
1 000 001 (Praha)	1	4
Celkem	52	40

Zdroj: dotazníkové šetření

Nyní již následují otázky, které se týkají osobní svobody. Respondenti mohli vždy uvést na danou otázku až tři odpovědi, resp. výčet (např. u otázky: Co pro Vás

znamená osobní svoboda?), pokud se tedy nejednalo o otázku, na kterou existovaly pouze dvě odpovědi, např. ANO/NE. Vždy byla u každé otázky kolonka, aby mohli svoji odpověď jakýmkoliv způsobem okomentovat.

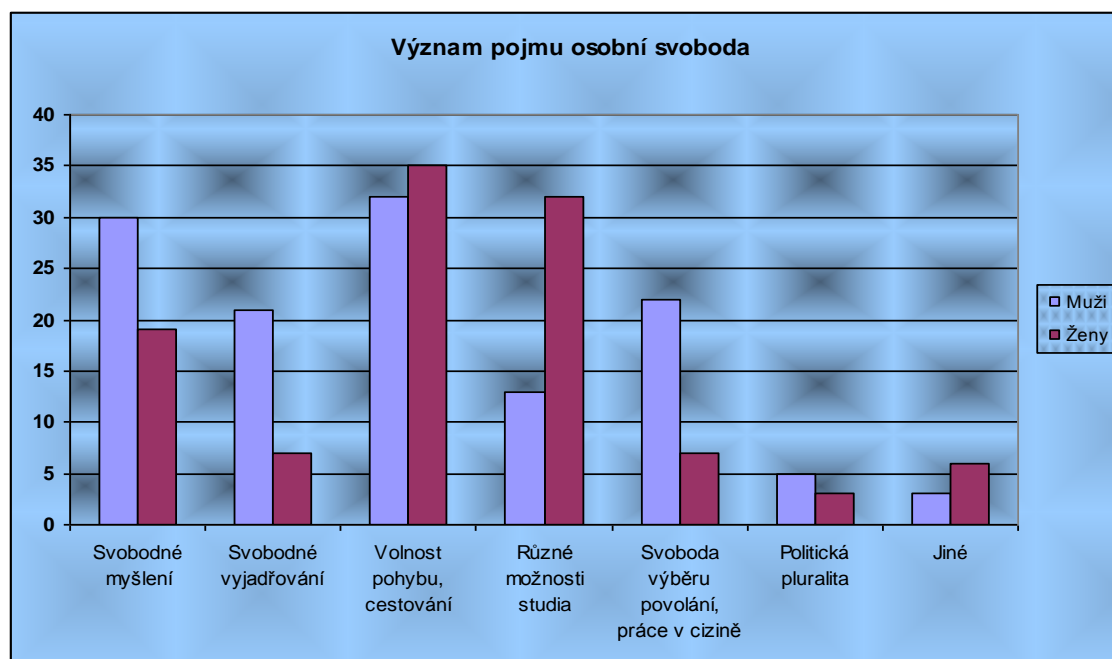
První otázkou tedy byla otázka, již výše zmíněná, která zněla: „Co pro Vás znamená osobní svoboda?“ Výsledky jsem shrnul do následující tabulky. Jelikož se odpovědi většinou shodovaly a opakovaly či překrývaly, bylo možné z těchto odpovědí vytvořit jednotlivé skupiny významů os. svobody, např. do kolonky „různé možnosti studia“ jsem zahrnul odpovědi typu: „můžeme studovat kde chceme“, „je možné vybrat si i zahraniční vysokou školu“, „výběr školy není určen na základě politické angažovanosti rodičů“ atd.

Tabulka č. 4: Význam osobní svobody

Význam os.svobody / pohlaví	Muži	Ženy
Svobodné myšlení	30	19
Svobodné vyjadřování	21	7
Volnost pohybu, cestování	32	35
Různé možnosti studia	13	32
Svoboda výběru povolání, práce v cizině	22	7
Politická pluralita	5	3
Jiné	3	6
Celkem	126	109

Zdroj: dotazníkové šetření

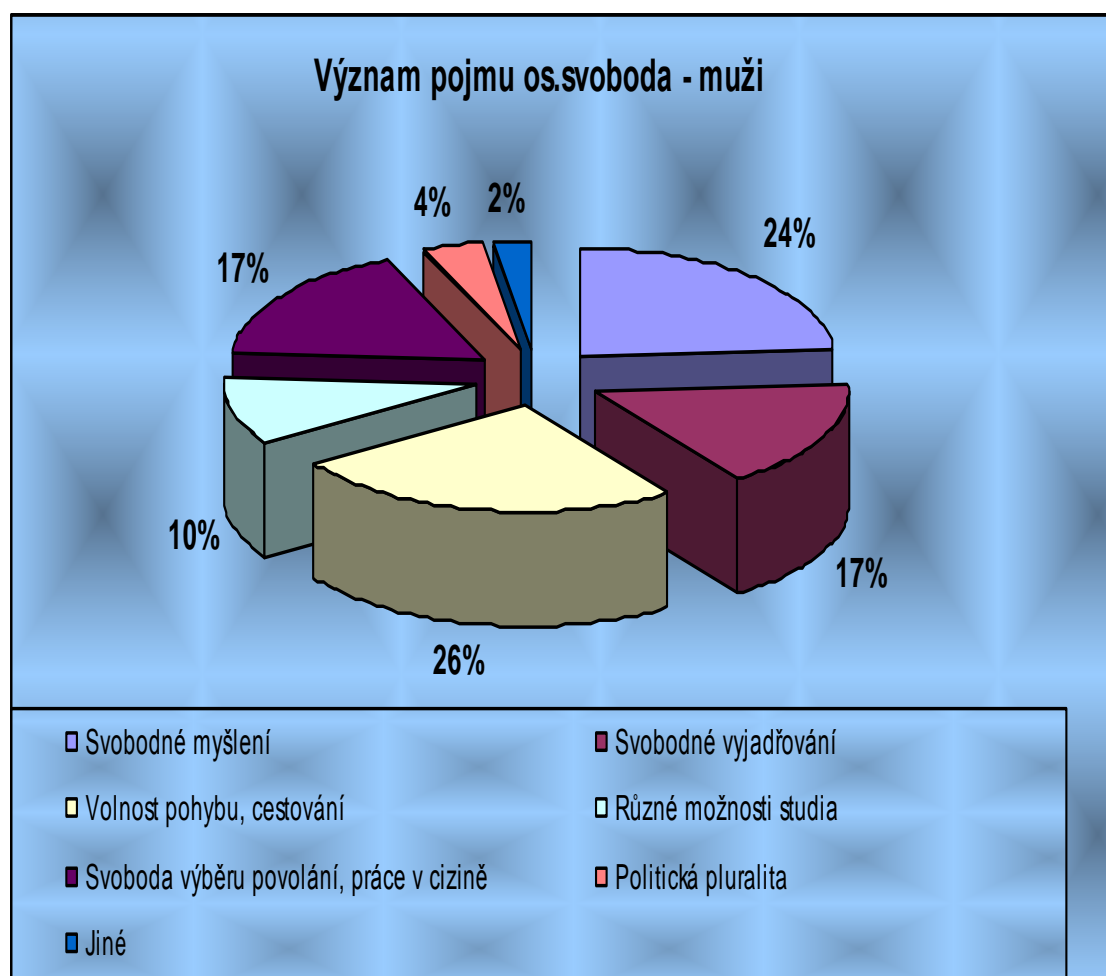
Graf č. 1: Význam pojmu osobní svoboda

Zdroj: dotazníkové šetření

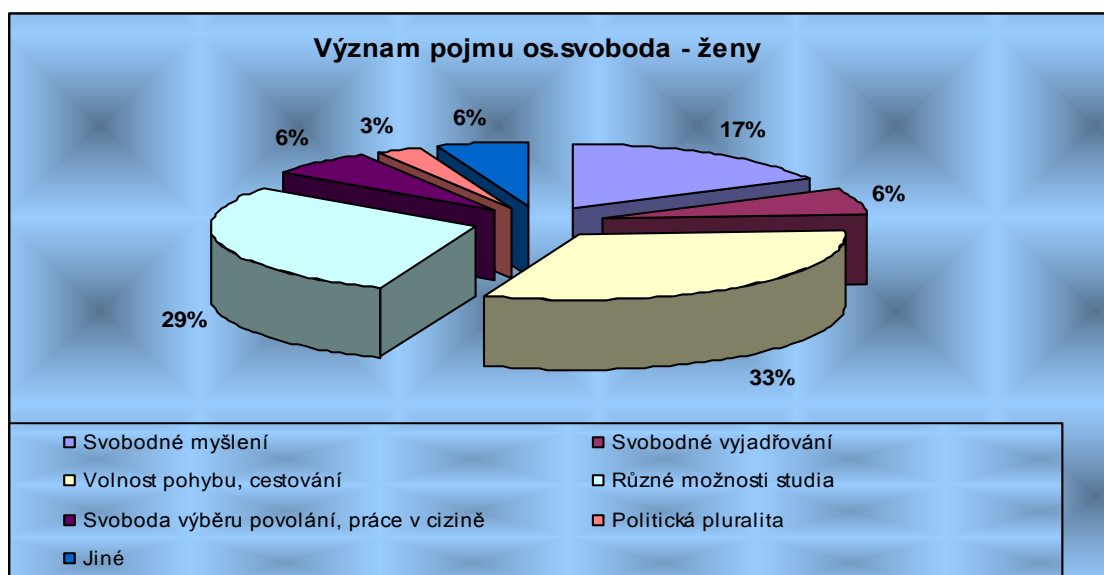
Ještě jednou zde zdůrazňuji, že respondenti mohli uvést až tři odpovědi na tuto otázku. Nelze ale srovnávat výsledky mužů společně s výsledky žen, neboť žen respondentek se výzkumu zúčastnilo méně. I tak, ale v rámci „volnosti pohybu“ a „možností studia“ předstihly muže. V následujícím grafu, kde rozebereme jednotlivé poměry v rámci skupin žen a mužů uvidíme, které významy osobní svobody mají u mužů a žen jakou váhu. Z oslovených respondentů jak u mužů, tak u žen „vyhrálo“ cestování a volnost pohybu. To se nakonec projevilo i v následujících grafech. Celkově lze ale říci, že lidé vnímají osobní svobodu komplexně, jak z hlediska možnosti fyzického pohybu, volnosti, tak i z hlediska svobodného myšlení a vyjadřování.

Graf č. 2: Význam pojmu osobní svoboda - muži

Zdroj: dotazníkové šetření

Graf č. 3: Význam pojmu osobní svoboda – ženy

Zdroj: dotazníkové šetření

Z těchto grafů je dále patrné, že ženy, na rozdíl od mužů, mnohem častěji jmenovaly různé možnosti studia, zatímco muži spíše preferovali svobodu výběru povolání a práce v cizině. Ta u žen naopak moc nezabodovala. Možná i z důvodu, že ženy se tak neupínají na kariéru a preferují rodinu, jejíž stěhování do ciziny, je často velmi náročné. Muži, na rozdíl od žen, také velmi často uváděli možnost svobodně se vyjádřit. Pokud bychom se podívali na to, jak odpovídali respondenti dle svého věku, je zde možné zjistit určitou diferenci. Zatímco lidé v prvních dvou věkových škálách uváděli hlavně možnost cestování, studia či práce v cizině, ostatní skupiny naopak preferovali možnost se svobodně vyjádřit a svobodně myslet, uváděly též politickou pluralitu (tuto odpověď uváděli pouze poslední dvě věkové skupiny, což můžeme přičíst tomu, že pro mladé je dnes svoboda a demokracie samozřejmostí). Zaznamenal jsem též ještě jednu diferenci. Šlo o velikost sídel respondentů. Lze říci, že čím větší sídlo, tím spíše uváděli lidé do dotazníků svobodu výběru povolání či práci v cizině, naopak v malých sídlech tyto odpovědi padaly zřídka, jakoby život na vsi či malém městě tyto možnosti svým odstupem od nabídky velkých měst (studium, práce), z určité míry negoval. Jedna respondentka tuto problematiku specifikovala do dotazníků doplňkovým vyjádřením v tom smyslu, že lidé na malých městech jsou rádi, že se dostanou na vysokou školu do města krajského či že vůbec seženou práci a s cizinou tak počítají jen výjimečně. Možnosti studia v zahraničí nevedl nikdo z respondentů, kteří mají základní vzdělání.

Následující otázka se týkala faktorů, které ovlivňují vnímání osobní svobody jedince, resp. co ovlivňuje vnímání osobní svobody člověka, co do ní zasahuje. (Jaké faktory ovlivňují vaše vnímání osobní svobody, co toto vnímání ovlivňuje?). Opět jsem jednotlivé odpovědi shrnul do skupin. Je třeba zdůraznit, že u této otázky jak muži, tak ženy téměř ve stoprocentní počtu využili možnost napsat tři odpovědi, někdo napsal i více faktorů, ty však již nebyly uznány.

Tabulka č. 5: Faktory ovlivňující vnímání os. svobody

Faktory ovlivňující vnímání os.svobody/pohlaví	Muži	Ženy
Realita života	28	14
Nedostatek financí	35	34
Nedostatek možností v rámci soc.prostředí	17	12
Nedostatek sebevědomí	20	14
Nezaměstnanost	27	16
Fixace na prostředí, rodinu	14	26
Korupce	12	2
Celkem	153	118

Zdroj: dotazníkové šetření

Z tabulky je patrné, že jak muži, tak ženy jako limitující pro vnímání osobní svobody, berou finance. Muži dále uváděli realitu života, která je často jiná než všeobecné přesvědčení o osobní svobodě a nedotknutelnosti jedince a ženy na druhém místě uvedly (možná opět logicky vyplývající z jejich mateřství) fixaci na rodinu. Zde ženy často uváděly do doplňkové kolonky příspěvky ve smyslu, že je nemožné, i přes dobrou pracovní či studijní nabídku, opustit rodinu a známé prostředí anebo, že se nelze kvůli práci přestěhovat s celou rodinou. Uváděly, že pokud v rodině není dostatek financí, cestování či studií si užít nemohou. Do volného okénka také respondenti často doplňovali myšlenku, že osobní svoboda je "hezká věc", nicméně pokud nemají možnost cestovat, pracovat, kde chtějí či volně vyjadřovat své názory bez strachu o postih, nemohou tuto svobodu "užívat". Formulovali tato doplnění v tom smyslu, že pro naplnění osobní svobody musí mít člověk dost financí na to, aby mohl cestovat, musí mít sebevědomí, aby dokázal i s celou rodinou odjet pracovat na druhý konec světa, musí mít odvalu, pokud chce zveřejnit např. své politické názory v zaměstnání bez možnosti postihu (jakéhokoliv: výsměch, pomluvy, ztížení pracovních podmínek...) od šéfa. Z odpovědí též vyplynulo, že si respondenti nejsou jisti např. tím, zda by byli schopni odporu ke všeobecným autoritám, pokud by tyto porušily zákon (úřady, policie...). To uváděly zejména starší ročníky. Muži vesměs doplňující kolonky využívali méně než ženy. Z hlediska velikosti sídel zde žádné velké výkyvy nebyly,

pouze u respondentů se základním a středoškolským vzděláním bez maturity jsem zaznamenal téměř stoprocentní odkaz na nedostatek financí a nezaměstnanost.

Právě další otázka se týkala financí a byla velice jednoduchá: „Domníváte se, že je osobní svoboda nějakým způsobem spojena s finanční či majetkovou situací jedince?“

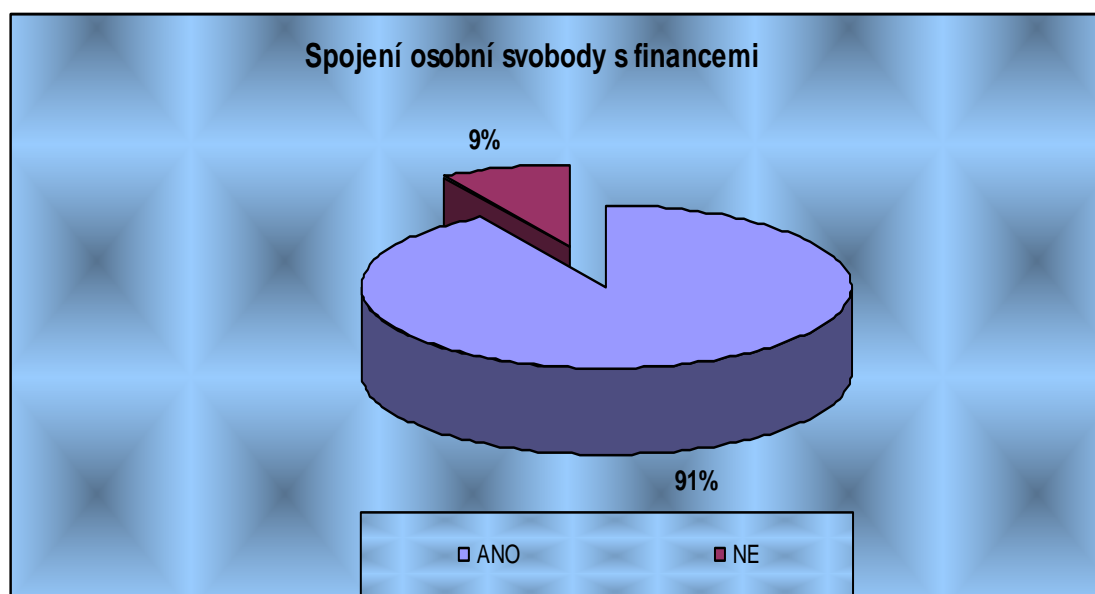
Tabulka č. 6: Spojení osobní svobody a financí

Spojení os.svobody s financemi / pohlaví	Muži	Ženy	Celkem
ANO	50	34	84
NE	2	6	8
Celkem	52	40	92

Zdroj: dotazníkové šetření

Z tabulky i následujícího grafu, který postihuje sumárně jak muže, tak ženy, vyplývá, že většina žen i mužů, jež se výzkumu zúčastnili, se domnívá, že osobní svoboda je do určité míry spojena s penězi. Všichni ti, kdo odpověděli na tuto otázku ANO, pak vyplňovali ještě další část, kde rozebírali, v čem konkrétně je osobní svoboda spojena s finančním postavením jedince.

Graf č. 4: Spojení osobní svobody s financemi

Zdroj: dotazníkové šetření

Následující tabulka shrnuje všechny odpovědi, které byly ANO. Nyní již opět oddělně pro ženy a muže, neboť jejich odpovědi se do značné míry lišily.

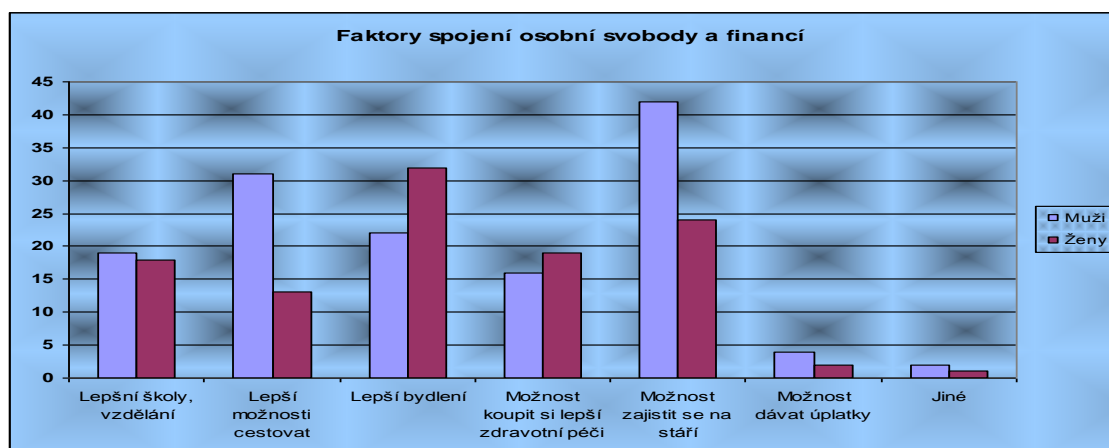
Tabulka č. 7: Faktory spojení osobní svobody a financí

Faktory spojení os.svobody a financí / pohlaví	Muži	Ženy
Lepší školy, vzdělání	19	18
Lepší možnosti cestovat	31	13
Lepší bydlení	22	32
Možnost koupit si lepší zdravotní péči	16	19
Možnost zajistit se na stáří	42	24
Možnost dávat úplatky	4	2
Jiné	2	1
Celkem	136	109

Zdroj: dotazníkové šetření

Nyní tedy budeme rozebírat odpovědi respondentů těch, kteří odpověděli na danou otázku ANO. Je tedy nasnadě, že lidé svoji svobodu spojují s tím, že si mohou zajistit lepší zdravotní péči, lepší vzdělání a bydlení, že mohou jet na lepší dovolenou nebo si koupit co chtějí. Pokud se však zamyslíme hlouběji nad odpověďmi a shrneme i doplňující odpovědi, je věc jasná. Lidé vždy preferují zdraví, ať jsou chudí či bohatí. Stejně tak se chtějí dobře zabezpečit na stáří a chtějí dobře bydlet. Tyto statky či služby jim dávají pocit svobody. Chudý člověk má sice zajištěna práva, svoje osobní svobody úplně stejně jako člověk bohatý, nicméně právě zde vzniká rozdíl. Ten, kdo má větší majetek, může tato práva fakticky naplnit. Může cestovat, zajistit lepší vzdělání svým dětem (resp. jejich vyšší výdělků v budoucnu). Člověk méně majetný má též tuto možnost, nicméně ji nemůže využít. Dvakrát se v odpovědích dokonce vyskytlo konstatování ve smyslu: "na co tu svobodu mám, když stejně na nic nemám a nic tak nemůžu" nebo též "když jsme nic nemohli, tak nám nebylo líto, že na to nemáme...". Musíme tedy konstatovat, že se respondenti v této otázce vyjádřili velmi jednoznačně.

Graf č. 5: Faktory spojení osobní svobody a financí

Zdroj: dotazníkové šetření

U mužů se na prvním místě objevila možnost zajistit se na stáří, naopak u žen, kde zajištění na stáří bylo druhotné, dominovalo kvalitní bydlení. U mužů, pak při posuzování osobní svobody a financí, zvítězila možnost cestovat. Nejméně respondentů v obou skupinách (mimo položky jiné, kam se dávají ojedinělé odpovědi nezařaditelné do základních skupin, které se z odpovědí vyprofilují) uvádělo peníze na korupční praktiky. Lidé od 40 let výše zmiňovali hlavně možnost zaplatit si lepší zdravotní péči a zajištění na stáří, naopak lidé mladších ročníků pak bydlení, školy a cestování. Vzdělání a velikost sídla zde žádnou roli nehrálo, odpovědi byly podobné napříč těmito faktory.

Další otázka v řadě („V kterých státech dle Vás dochází k omezování osobní svobody z hlediska evropské civilizace?“), se týkala názoru na státy, které nějakým způsobem v rámci evropského pohledu, omezují lidská práva a svobodu. Výsledky jsou opět shrnuty v následující tabulce.

Tabulka č. 8: Státy omezující osobní svobody

Státy omezující osobní svobody / pohlaví	Muži	Ženy
Čína	31	17
KLDR	18	23
Lybie	6	8
Kuba	22	6
Írán	19	16
Jiné	8	5
Celkem	104	75

Zdroj: dotazníkové šetření

Jak muži, tak ženy nejčastěji uváděli Čínu, KLDR či Írán, muži navíc ještě zmiňovali Kubu. Obecně lze říci, že v této otázce respondenti méně využili možnost napsat až tři položky, zřejmě na tento problém nemají přesně vyhraněný názor. Věk, velikost sídla, ani vzdělání, na odpovědi neměly vliv, žádná závislost zde nebyla patrná. Je zajímavé, že lidé zmiňovali hlavně státy, které jsou uváděny v médiích, neuváděli např. státy africké, kde též nepochybně z našeho pohledu dochází k omezování lidských práv a svobod, ale jelikož tyto nejsou masmédií zmiňovány, nejsou v povědomí lidí. Musím zde zmínit evropský kontext této otázky, neboť z pohledu lidí, kteří ve zmiňovaných státech žijí, se tento problém nemusí jevit jako závažný, neboť tam není demokracie evropského stříhu, panuje zde jiná kultura, náboženství atp. Proto i otázka byla konstruována „z pohledu Evropana“, resp. „západního světa“.

Nyní přistoupíme k otázkám, které se týkají omezování osobní svobody v ČR. Následující otázka zní: "Dochází podle vašeho názoru v ČR k nadměrnému omezování osobní svobody? Pokud ano, uveďte v jakých případech." Výsledky jsou shrnuty v následující tabulce.

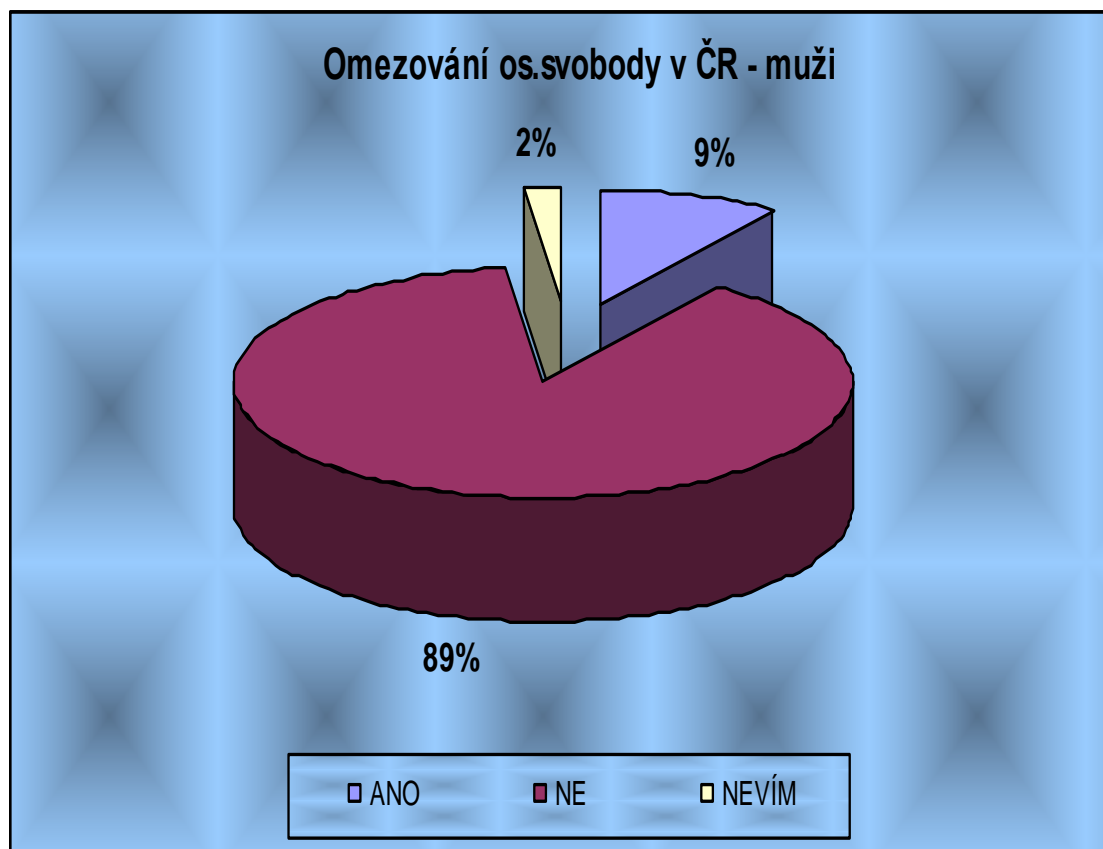
Tabulka č. 9: Nadměrné omezování osobní svobody v ČR

Nadměrné omezování os.svobody v ČR / pohlaví	Muži	Ženy
ANO	5	1
NE	47	39
NEVÍM	1	0
Celkem	52	40

Zdroj: dotazníkové šetření

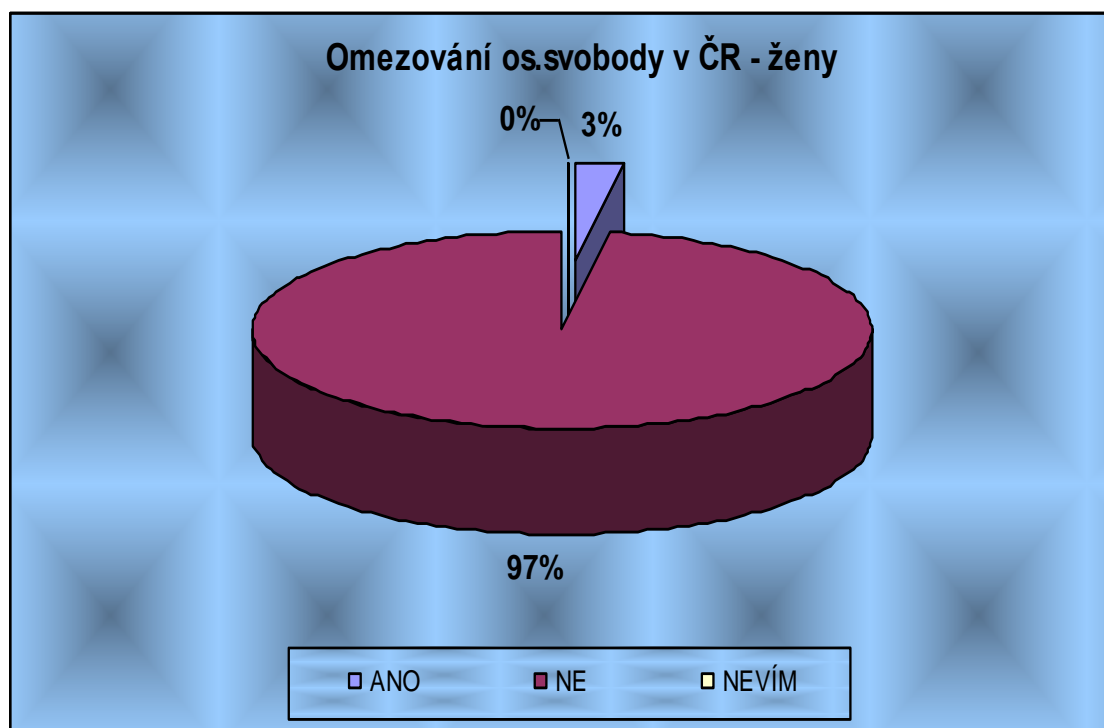
U této otázky jsem zvolil „únikovou variantu“ NEVÍM, neboť je pravda, že zde respondent nemusí mít vyprofilovaný názor. Absolutní převaha odpovědí byla jak u mužů, tak u žen NE.

Graf č. 6: Nadměrné omezování osobní svobody v ČR - muži

Zdroj: dotazníkové šetření

Graf č. 7: Nadměrné omezování osobní svobody v ČR - ženy

Zdroj: dotazníkové šetření

Muži uváděli častěji NE, a to nejen absolutně, ale i relativně. Celkem tedy bylo odpovědí typu NE šest. Ve třech případech z toho se týkaly údajně neadekvátního zásahu Policie ČR, ve dvou případech zásahů ze strany kontrolních orgánů státu a v jednom případě odpověď byla specifikovaná na exekuční kancelář. Zajímavé je, že všichni respondenti do 40 let (muži i ženy) a všichni vysokoškoláci (muži i ženy) na tuto otázku odpověděli NE. Může se tedy jednat o lepší informovanost těchto lidí, větší znalost zákonů a nebo to, že se méně dostávají do konfliktních situací typu policejního zásahu či exekuce.

Následující otázka se týkala omezení osobní svobody v kontextu s prací policie: "Domníváte se, že definice osobní svobody je příliš široká a je třeba jí zúžit hlavně pro větší efektivitu práce policie?" Z hlediska pohledu policisty mohou být výsledky velice zajímavé, neboť často lze slyšet, že policie buď omezuje osobní svobody nadměrně, že má velké pravomoci či že je zneužívá a na straně druhé to, že je policie proti zločinu bezbranná a bezmocná a že každý si dělá co chce. Opět jsem zařadil do dotazníku k této

otázce i variantu neutrální, neboť ne každý respondent může být znalý této problematiky.

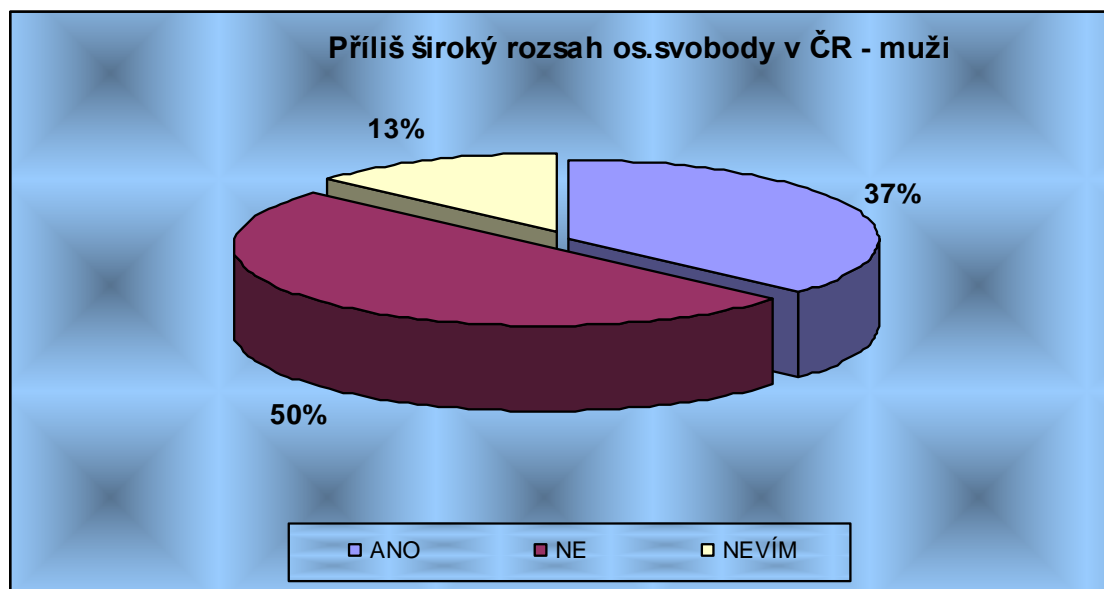
Tabulka č. 10: Příliš široký rozsah os. svobody v ČR.

Příliš široký rozsah os.svobody v ČR / pohlaví	Muži	Ženy
ANO	19	3
NE	26	23
NEVÍM	7	14
Celkem	52	40

Zdroj: dotazníkové šetření

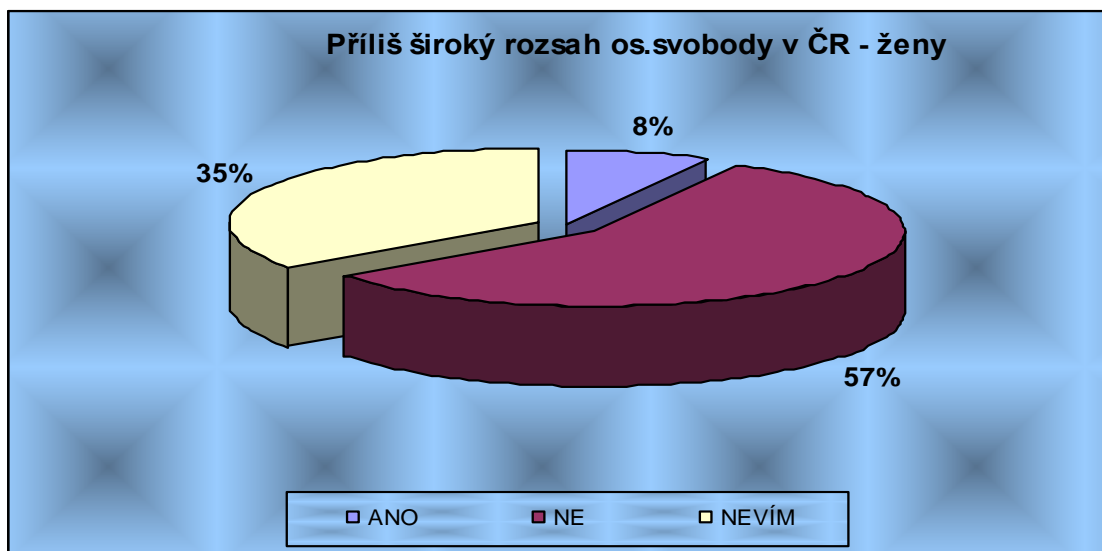
Zde již názory nebyly tak vyhraněné, muži uvedli odpověď ano dokonce v 19 případech, zatímco ženy relativně hodně využívali možnost se přímo nevyjádřit, tj. takto odpověděli ve 14 případech. Z tohoto pohledu můžeme říci, že muži jsou v této otázce mnohem radikálnější a mají i vytříbenější názor, zatímco ženy problém v přílišné šíři rozsahu osobní svobody spíše nevidí. Grafické znázornění bude pro tento případ přehlednější.

Graf č. 8: Příliš široký rozsah osobní svobody v ČR - muži

Zdroj: dotazníkové šetření

Graf č. 9: Příliš široký rozsah osobní svobody v ČR – ženy

Zdroj: dotazníkové šetření

Zatímco už žen převládá konstantní postoj k problematice či omezená orientace v problematice, kdy se pro přílišný rozsah vyslovalo jen 8% respondentek, u mužů stávající stav podporuje 50%. Naopak široký rozsah podpořilo 37% respondentů. Variantu neutrální zvolilo pouze 13% mužů. Celkově lze říci, že respondenti se domnívají, že ve vztahu k práci policie je rozsah osobní svobody správný, resp. že není příliš široký i když procento těch, kteří se vyslovili jinak, není zanedbatelné. Vzdělání, velikost sídla, ani věková struktura respondentů zde s odpověďmi žádnou korelaci neměla.

Poslední otázka byla osobnějšího charakteru: „Setkal/a jste se někdy na vlastní kůži s omezením vaší svobody? Bylo toto omezení na základě platné zákonné úpravy neoprávněné? Pokud bylo neoprávněné, napište konkrétní případ a rok, kdy se tato událost stala“. Dle výsledků lze konstatovat, že naprosté menšině respondentů byla omezena osobní svoboda, u mužů to jsou 4 respondenti (8%) a u žen pouze jedna respondentka (3%).

Tabulka č. 11: Omezení osobní svobody na vlastní osobě

Omezení os.svobody na vlastní osobě / pohlaví	Muži	Ženy
ANO	4	1
NE	48	39
Celkem	52	40

Zdroj: dotazníkové šetření

Celkem tedy bez ohledu na pohlaví bylo omezeno na svobodě 5 respondentů, z toho 3 uvedli, že to bylo dle jejich názoru neoprávněné. Dle odpovědí byl jeden případ z roku 1985, kdy byl muž, dle jeho názoru, neoprávněně zadržen policií při výtržnictví v restauraci, ke kterému se nachomýtl. Druhý případ se prý udál v roce 2005 při technoparty, kdy byl respondent prý neoprávněně zadržen při záboru cizího pozemku policií a třetí případ byl uveden v roce 2009, kdy respondentce omezovali osobní svobodu svým jednáním soudní exekutoři. Všichni se pohybovali v rámci věkové škály do 40 let. Vztah k velikosti sídla či vzdělání respondenta nebyl nalezen, neboť např. v rámci této otázky byly odpovědi ANO z každé vzdělanostní skupiny.

3.4 Shrnutí

Na základě odpovědí lze konstatovat, že lidé vnímají osobní svobodu komplexně, tj. osobní svoboda pro ně znamená jak volnost pohybu, cestování, tak i třeba možnosti studia v zahraničí, možnosti výběru jakéhokoliv povolání atd. Mladí lidé uváděli častěji studium či cestování, starší ročníky naopak možnost svobodně se vyjadřovat či možnost svobodně volit. Respondenti ale také uváděli limity osobní svobody. Jednalo se hlavně o finance (ženy) či obecnou realitu (tíži) života u odpovědí mužů, kdy tato je často jiná než všeobecné přesvědčení o osobní svobodě a nedotknutelnosti jedince. Byla uvedena i fixace na rodinu, nedostatek sebevědomí či strach zveřejnit své názory nebo voličské přesvědčení v zaměstnání. Spojitost osobní svobody a finančního či majetkového zázemí potvrdili v průzkumu jak muži, tak ženy a to velkou většinou. Jednalo se hlavně o možnost naplnění osobní svobody v možnostech lepšího cestování, studií, bydlení, zdravotní péče atd. V otázce omezování osobní svobody v jiných státech lidé zmiňovali hlavně státy, které jsou uváděny v médiích, neuváděli např. státy africké, kde též nepochybně z našeho pohledu dochází k omezování lidských práv a svobod, ale jelikož tyto nejsou masmédií zmiňovány, nejsou v povědomí lidí. K možnosti nadměrného omezování osobní svobody v ČR se

velká většina respondentů vyjádřila negativně s tím, že pokud k němu dochází, jde o akt zejména ze strany policie, kontrolních orgánů či soudních exekutorů. Z pohledu na možnost přílišné šíře osobní svobody, zejména v kontextu s prací policie, můžeme říci, že muži jsou v této otázce mnohem radikálnější a mají i vytříbenější názor, zatímco ženy problém v přílišné šíři rozsahu osobní svobody spíše nevidí. Většinou se ale respondenti domnívají, že ve vztahu k práci policie je rozsah osobní svobody správný, resp. že není příliš široký i když procento těch, kteří se vyslovili jinak, není zanedbatelné. Tři respondenti z pěti, jež uvedli omezení svobody na své osobě, uvedli domněnku o neoprávněnosti. Jeden z těchto případů se stal už v roce 1985.

4 Komparace výsledku s hypotézou

Na základě provedeného výzkumu a jeho vyhodnocení musím konstatovat, že hypotéza, jež zněla: „V ČR se lidé nedomnívají, že by docházelo k omezování osobní svobody, a to i z hlediska práce Policie ČR. Osobní svoboda je často spojena s majetkovým postavením jedince ve společnosti, tzn. čím více majetku, tím více se cítí daný jedinec svobodnějším“, byla výzkumem potvrzena. Částečně však zazněl názor na neoprávněný zásah do osobní svobody a to ze strany, jak policie, tak kontrolních orgánů a exekutorů. V těchto dílčích případech by hypotéza potvrzena nebyla. Rovněž dílčí hypotéza ohledně majetkového postavení ve vztahu s osobní svobodou byla potvrzena.

Závěr

Svoji bakalářskou práci jsem rozdělil na dva základní celky, část teoretickou a část praktickou. Teoretická část se zabývá nejprve osobní svobodou ve své podstatě a dále jejím omezením. Zpočátku tedy analyzuji základní východiska a pojmosloví a historickou retrospektivu. Následuje popis legislativního ukotvení a respektování osobní svobody jako součásti právních norem obecně a poté v rámci právního řádu v ČR. Tuto kapitolu zakončuji základní charakteristikou fenoménu osobní svobody.

Další část teoretického celku bakalářské práce se věnuje omezení osobní svobody. Nejprve se zabývám podmínkami omezení osobní svobody jak z hlediska Listiny základních práv a Svobody, tak i z hlediska Evropské úmluvy o lidských právech a základních svobodách. Následuje kapitola o možnostech přezkumu a kontrole

omezení osobní svobody a to jak z pohledu soudů a státních zástupců, tak z pohledu veřejného ochránce práv či výboru proti mučení. Důležitou kapitolou je též povolení omezení osobní svobody týkající se policie, ať už jde o zajištění či omezení pohybu agresivní osoby nebo dalších případů, kdy dochází k omezení osobní svobody nebo svobody pohybu z jiných důvodů. Poslední kapitolou je nemezní osobní svobody na základě trestního řádu.

V praktické části jsem popsal tvorbu dotazníků, jeho náplň a distribuci. Následně jsem zpracoval veškeré informace, které se podařilo získat z dotazníkového šetření. Provedl jsem komparaci na začátku stanovené hypotézy s výsledkem dotazníkového šetření s konstatováním, že předpoklad hypotézy byl naplněn. Podařily se zjistit informace o tom, jaký mají náhled na osobní svobodu běžní občané a jak se dívají na její případné omezení. Lze říci, že osobní svobodu vnímají komplexně a že dokáží definovat i různé faktory, které na ni působí a mohou ovlivnit její vnímání.

Zdroje

- BERLIN, Isaiah, *Čtyři eseje o svobodě*, Přeložil Martin Pokorný. 1. vydání Praha: Prostor, s.r.o. 1999. 336 s. ISBN 80-7260-004-4.
- CÍSAŘOVÁ, Dagmar a kol, *Trestní právo procesní*, 4. aktualizované a přepracované vydání, Praha: Linde s.r.o. 2006. 820 s. ISBN 978-80-7357-348-5.
- DWORKIN, Ronald, *Když se práva berou vážně*, Přeložil Zdeněk Masopust. 1. vydání, Praha: OIKOYMENH, s.r.o. 2001, 456 s. ISBN: 80-7298-022-X.
- FENYK, Jaroslav, *Vademecum státního zástupce*, 1. vydání, Praha: ASPI, s.r.o. 2003, 520 s. ISBN 80-86395-80-4.
- FILIP, Jan, *Vybrané kapitoly ke studiu ústavního práva*. 2. vydání. Brno: Masarykova univerzita v Brně 2001, 458 s. ISBN: ISBN 80-210-2592-1.
- GERLOCH, Aleš, HŘEBEJK Jiří, ZOUBEK, Vladimír, *Ústavní systém České republiky*. Prospektum, s.r.o. Praha 1994, 240 s. ISBN 80-85431-85-8.
- HEGEL, Georg, Fridrich, Wilhelm, *Základy filosofie práva*. 1. vydání, Praha: Academia, s.r.o.1992, 378 s. ISBN 80-200-0296-0
- HORZINKOVÁ, Eva., ČECHMÁNEK, Břetislav.: *Zákon o Policii České republiky a související předpisy*, 1. vydání, Praha: Eurounion, s.r.o. 1999, 204 s. ISBN 80-85858-82-7.
- HUBÁLKOVÁ, Eva, *Evropská úmluva o lidských právech a Česká republika: Judikatura a řízení před Evropským soudem pro lidská práva*. Praha : Linde, s.r.o. 2003, 546 s. ISBN 80-7201-417-X.
- JELÍNEK, Jiří, *Trestní zákon a trestní řád: Poznámkové vydání s judikaturou*, 1. vydání, Praha: Linde, s.r.o. 2001, 1216 s. ISBN 978-80-87212-22-6 .
- JELÍNEK, Jiří, a kol., *Trestní právo procesní*. 5. aktualizované vydání. Praha: Linde, s.r.o. 2007, 750 s. ISBN 80-7201-641-5.
- KLÍMA, Karel, *Ústavní právo*. 2. rozšířené vydání. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.ro. 2004, 768 s. ISBN 80-7380-000-4.
- KLÍMA, Karel. a kol.: *Komentář k Ústavě a Listině*. 2. rozšířené vydání, Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o. 2009, 1448 s. ISBN 978-80-7380-140-3.
- LOCKE, John. *Druhé pojednání o vládě*. 2. vydání, přeložil Josef Král. Praha : Nakladatelství Svoboda, s.r.o. 1992, 184 s. ISBN 80-205-0222-X
- MATES, Pavel, a kol. *Policejní právo. Právní předpisy s komentářem*. 4. aktualizované vydání. Praha : Linde, s.r.o. 2007, 368 s. ISBN 80-7201-590-7.

PLATÓN: *Ústava*. Praha: K. Laichert, 1921, 428 s. ISBN 80-7298-142-0.

SUDRE, Frédéric, *Mezinárodní a evropské právo lidských práv*. 1. vydání, přeložil Jiří Malenovský, Brno : Masarykova univerzita v Brně, 1997, 364 s. ISBN 80-210-1485-7.

VLČKOVÁ, Alena.: *Zákon o pobytu cizinců na území České republiky a související předpisy (s výkladem)*, 1. vydání, Praha : EUROUNION, s.r.o. 2003, 416 s. ISBN 80-7317-024-8.

WINTR, Jan, *Principy českého ústavního práva*, 1. vydání, Praha: Eurolex Bohemia, s.r.o. 2006, 247 s. ISBN 80-86861-75-9.

1. Česko. Zákon č. 1 České národní rady ze dne 16. prosince 1992 o Ústavě České republiky. In *Sbírka zákonů České republiky*. 1993, částka 1, s. 1-24. Dostupný z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/1993/sb01-93.pdf>>.

2. Československo. Zákon č. 40 ze dne 24. dubna 1974 o sboru národní bezpečnosti. In *Sbírka zákonů, Československá socialistická republika*. 1974. částka 6, s. 105 – 115. Dostupný z WWW: [http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-](http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=1974&typeLaw=zakon&What=Rok&stranka=3)

[zakonu/SearchResult.aspx?q=1974&typeLaw=zakon&What=Rok&stranka=3](http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=1974&typeLaw=zakon&What=Rok&stranka=3)
3. Česko. Zákon č. 40 ze dne 8. ledna 2009 trestní zákoník. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2009, částka 11, s. 354-461. Dostupný z WWW: [http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-](http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=2009&typeLaw=zakon&What=Rok&stranka=15)

[zakonu/SearchResult.aspx?q=2009&typeLaw=zakon&What=Rok&stranka=15](http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=2009&typeLaw=zakon&What=Rok&stranka=15)
4. Česko. Zákon č. 326 ze dne 30. listopadu 1999 zákon o pobytu cizinců na území České republiky. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1999, částka 106, s. 7386-7405. Dostupný z WWW: [http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-](http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=1999&typeLaw=zakon&What=Rok)

[zakonu/SearchResult.aspx?q=1999&typeLaw=zakon&What=Rok](http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=1999&typeLaw=zakon&What=Rok)
5. Česko. Zákon č. 169 ze dne 30. června 1999 zákon o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1999, částka 58, s. 3170 – 3187, dostupné z WWW: [http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-](http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=1999&typeLaw=zakon&What=Rok&stranka=6)

[zakonu/SearchResult.aspx?q=1999&typeLaw=zakon&What=Rok&stranka=6](http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=1999&typeLaw=zakon&What=Rok&stranka=6)
6. Česko. Zákon č. 273 ze dne 17. července 2008 o Policii České republiky. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2008, částka 91, s. 4076-4116. Dostupný z WWW: <[http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-](http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=273/2008&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy)

[zakonu/SearchResult.aspx?q=273/2008&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy](http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=273/2008&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy)>.
7. Česko. Zákon č. 109 ze dne 5. února 2002 o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských

zařízeních. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2002. částka 48, s. 2978-2991. Dostupný z WWW: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=2002&typeLaw=zakon&What=Rok&stranka=16>

8. Česko. Zákon č. 283 ze dne 9. listopadu 1993 o státním zastupitelství. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1993. částka 71, s. 1522 – 1527. Dostupný z WWW: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=1993&typeLaw=zakon&What=Rok&stranka=2>

9. Česko. Zákon č. 381 ze dne 19. srpna 2005 o veřejném ochránci práv. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2002. částka 133, s. 7103-7106. Dostupný z WWW: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=2005&typeLaw=zakon&What=Rok&stranka=6>

10. Československo. Zákon č. 121 z roku 1920 Ústavní listina Československé republiky, zákon č. 121/1920 Sb., dostupný z WWW: <http://spcp.prf.cuni.cz/lex/121-20.doc>

11. Československo. Zákon č. 150 ze dne 9. května 1948 Ústava Československé republiky. In *Sbírka zákonů a nařízení republiky Československé*. 1948. částka 52, s. 1 – 32. Dostupný na WWW: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=1948&typeLaw=zakon&What=Rok&stranka=6>

12. Československo. Zákon č. 100 ze dne 11. července 1960 Ústava Československé socialistické republiky. In *Sbírka zákonů, Československá socialistická republika*. 1960. částka 40. s. 1-24. Dostupný na WWW: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=1960&typeLaw=zakon&What=Rok&stranka=5>

13. Československo. Zákon č. 23 ze dne 9. ledna 1991 Listina základních práv a svobod. In *Sbírka zákonů, Česká a Slovenská federativní republika*. 1991. částka 6. s. 114 – 121. Dostupný z WWW: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=1991&typeLaw=zakon&What=Rok&stranka=11>

14. Česko. Ministerstvo zahraničních věcí. Sdělení č. 209 federálního Ministerstva zahraničních věcí o ratifikaci Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. In *Sbírka zákonů, Česká a Slovenská federativní republika*. 1992. částka 41. s. 1073-1087 dostupný na WWW: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=1992&typeLaw=zakon&What=Rok&stranka=10>

15. Československo. Ministerstvo zahraničních věcí. Vyhláška č. 143 o Evropské úmluvě o zabránění mučení a nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání ze dne 18. srpna 1988. In *Sbírka zákonů, Československá socialistická republika*, částka

- 30, s. 839 – 846, dostupné z WWW: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=1988&typeLaw=zakon&What=Rok&stranka=3>
16. Československo. Zákon č. 141 ze dne 29. listopadu 1961 o trestním řízení soudním (trestní řád). . In *Sbírka zákonů, Československá socialistická republika*. 1960. částka 66. s. 513-575. Dostupný na WWW: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=1961&typeLaw=zakon&what=Rok>
17. Československo. Zákon č. 20 ze dne 17. března 1966 o péči o zdraví lidu. In *Sbírka zákonů, Československá socialistická republika*. 1960. částka 7. s. 74-91. Dostupný na WWW: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=1966&typeLaw=zakon&what=Rok&stranka=5>

Elektronické zdroje

1. Informační centrum OSN v Praze: Lidská práva, Usnesení Valného shromáždění OSN ze dne 10. 12. 1948, č. DE01/48, [online]2010 [cit.10. listopadu 2010]Všeobecná deklarace lidských práv, dostupné z WWW: <http://www.osn.cz/lidska-prava/>
2. Amnesty International: Amnesty International v České republice, [online] 2010 [cit. 10. listopadu 2010]dostupné z WWW: <http://www.amnesty.cz/amnesty.php>
3. CPT: Czech Republic – visits, dostupné [online] 2010 [cit. 2. listopadu 2010]z WWW: <http://www.cpt.coe.int/en/states/cze.htm>
4. The CPT in brief: Preventing ill-treatment of persons deprived of their liberty in Europe, [online] 2010 [cit. 27. října 2010]dostupné z WWW: <http://www.cpt.coe.int/en/about.htm>
5. Habeas Corpus Act 1679 [online] 2010 [cit. 10. listopadu 2010]dostupné z WWW: <http://www.constitution.org/eng/habcorpa.htm>
6. KOLÁŘ, Pavel, *Výtah z textů: Velká listina svobod, Pokladnice textů*, [online] 2010 [cit. 15. září 2010]dostupné z WWW: <http://kolda.nazory.eu/pokladnice-textu/magna-charta.html>
7. LANGÁŠEK, Tomáš.: *Via Iuris: Ombudsman českým CPT?*, [online] 2010 [cit. 25. října 2010]dostupné z WWW:<http://www.eps.cz/via/index.php?cat=2003-5&art=2003.5.02>
8. Navajo, otevřená encyklopedie, [online] 2010 [cit. 15. září 2010]dostupné z WWW: <http://deklarace-nezavislosti-usa.navajo.cz/>

9. ROBINSON, John.,Harvey, *Readings in European History* , The History Guide, [online] 2010 [cit. 15. září 2010] dostupné z WWW:

<http://www.historyguide.org/earlymod/petition1628.html>

10. Wikipedie, otevřená encyklopedie [online] 2010 [cit. 15. září 2010], dostupné z WWW:

http://cs.wikipedia.org/wiki/Deklarace_pr%C3%A1v_%C4%8Dlov%C4%9Bka_a_ob%C4%8Dana#Prohl.C3.A1.C5.A1en.C3.AD_pr.C3.A1v_.C4.8Dlov.C4.9Bka_a_ob.C4.8Dana

11. Wikipedie, otevřená encyklopedie [online] 2010 [cit. 15. září 2010], dostupné z WWW:

http://cs.wikipedia.org/wiki/Deklarace_pr%C3%A1v_%C4%8Dlov%C4%9Bka_a_ob%C4%8Dana#Prohl.C3.A1.C5.A1en.C3.AD_pr.C3.A1v_.C4.8Dlov.C4.9Bka_a_ob.C4.8Dana

12. Wikipedie, otevřená encyklopedie [online] 2010 [cit. 15. září 2010], dostupné z WWW:http://cs.wikipedia.org/wiki/Deklarace_nez%C3%A1vislosti_Spojen%C3%BDch_st%C3%A1t%C5%AF_americk%C3%BDch#Text_Deklarace

13. Wikipedie, otevřená encyklopedie [online] 2010 [cit. 15. září 2010], dostupné z WWW:http://cs.wikipedia.org/wiki/Deklarace_nez%C3%A1vislosti_Spojen%C3%BDch_st%C3%A1t%C5%AF_americk%C3%BDch#Text_Deklarace

Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Věková struktura respondentů

Tabulka č. 2: Vzdělání respondentů

Tabulka č. 3: Velikost sídla respondentů

Tabulka č. 4: Význam osobní svobody

Tabulka č. 5: Faktory ovlivňující vnímání os. svobody

Tabulka č. 6: Spojení osobní svobody a financí

Tabulka č. 7: Faktory spojení osobní svobody a financí

Tabulka č. 8: Státy omezující osobní svobody

Tabulka č. 9: Nadměrné omezování osobní svobody v ČR

Tabulka č. 10: Příliš široký rozsah os. svobody v ČR.

Tabulka č. 11: Omezení osobní svobody na vlastní osobě

Seznam grafů

Graf č. 1: Význam pojmu osobní svoboda

Graf č. 2: Význam pojmu osobní svoboda - muži

Graf č. 3: Význam pojmu osobní svoboda – ženy

Graf č. 4: Spojení osobní svobody s financemi

Graf č. 5: Faktory spojení osobní svobody a financí

Graf č. 6: Nadměrné omezování osobní svobody v ČR – muži

Graf č. 7: Nadměrné omezování osobní svobody v ČR - ženy

Graf č. 8: Příliš široký rozsah osobní svobody v ČR - muži

Graf č. 9: Příliš široký rozsah osobní svobody v ČR – ženy